ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ (ДІІТ) - СТОРІНКИ ІСТОРІЇ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Дана робота знайомить студентів з архітектурним комплексом будівель, які формують забудову Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. А. Лазаряна (ДІІТ) і історією його будівництва; простежується взаємозв'язок архітектурних рішень будівель університету з архітектурними рішеннями забудови м. Дніпропетровська передвоєнного і післявоєнного періодів. Посібник містить опис та короткий аналіз композиційних і стилістичних особливостей архітектури найбільш значущих будівель університету, ілюстрації, які надають наочність і сприяють кращому засвоєнню матеріалу.

ЗМІСТ

ВСТУП
1. БІЛЯ ВИТОКІВ ІСТОРІЇ
2. АРХІТЕКТУРА ДНІПРОПЕТРОВСЬКА 30-Х РОКІВ
3. ІСТОРІЯ ПРОЕКТУВАННЯ ТА БУДІВНИЦТВА ІНСТИТУТУ ІНЖЕНЕРІВ ТРАНСПОРТУ (ДІІТ) ДОВОЄННА ЕПОХА
4. АРХІТЕКТУРНА КОМПОЗИЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ КОРПУСІВ ТА ЗАБУДОВА СТУДЕНТСЬКОГО МІСТЕЧКА. ПОВОЄННА ЕПОХА
5. ДЕКОРАТИВНО-ХУДОЖНІ ПРИЙОМИ В АРХІТЕКТУРІ НОВОГО КОРПУСУ
6. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАБУДОВИ ТЕРИТОРІЇ ДІІТу
ВИСНОВКИ
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

При вивченні курсів "Архітектура будівель і споруд", "Історія архітектури" на будівельних спеціальностях ДНУЗТ в програму включені питання, що стосуються будівництва та архітектури України.

Дана робота присвячена архітектурі та історії будівництва одного з найцікавіших архітектурних комплексів нашого міста – Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. А. Лазаряна (ДНУЗТ – ДІІТ).

Мета роботи – пізнати історію створення ДІІТу та історію його архітектури на прикладі розглянутих об'єктів, навчити студента розуміти архітектуру будь-якої будівлі, визначати по характерних його особливостях приналежність до того або іншого архітектурного стилю, виділяти головне і другорядне, знати прийоми і методи архітектурної композиції.

Робота складається з шести розділів, у яких розглядаються питання історії створення університету, його будівництва, дається детальний аналіз архітектурної композиції будівлі головного навчального корпусу, композиційних прийомів і методів, застосованих в архітектурі будівель, відзначаються позитивні сторони і недоліки.

Знання історії і розуміння архітектури рідного університету сприяє формуванню у студентів почуття патріотизму, гордості за свій ВНЗ.

В роботі використані матеріали архіву і музею ДІІТ.

1. БІЛЯ ВИТОКІВ ІСТОРІЇ

23 березня 1930 р. у Дніпропетровську на базі політехнікуму і факультету інженерів шляхів сполучення Київського політехнічного інституту був заснований Інститут Інженерів Залізничного Транспорту (ДІІТ). Створений у центрі металургійної промисловості України і великому залізничному вузлі інститут за короткий час розгорнув підготовку кваліфікованих фахівців. В роки першої п'ятирічки силами студентів, викладачів, робітників і службовців було побудовано навчальний корпус, гуртожиток, їдальня і житлові будинки. За 3-4 роки виросло упорядковане інститутське містечко. Тоді в інституті працювали 62 викладачі, в тому числі 5 професорів і 12 доцентів.

У ньому не тільки одночасно навчається близько 10 тис. студентів, але і проходять міжнародні наукові форуми, вирішуються важливі стратегічні завдання з проблем залізничного транспорту України.

У загальній системі комплектування інженерних кадрів завжди залишалося актуальним питання підготовки фахівців для залізничного транспорту.

У дореволюційній Росії було лише два транспортних інститути – у Москві та Петербурзі. На величезній території від Москви до півдня не було жодного спеціального ВНЗ з підготовки інженерних кадрів цього профілю.

Інтенсивний розвиток залізничного транспорту почався в 20-ті роки: в цей час в СРСР, була створена розгалужена мережа транспортних вузів.

У цей час у країні розгорталася боротьба за створення розгалуженої мережі ВНЗ галузевої спеціалізації шляхом реорганізації існуючих навчальних закладів в вузькопрофільні галузеві (з передачею їх у відання наркоматів) і створення нових інститутів відповідного профілю на навчальній базі технікумів. Республіканська влада не змінювала своєї думки щодо долі майбутнього транспортного вузу і продовжувала відстоювати свою колишню позицію – бути інституту в Дніпропетровську.

Зрештою, у Москві врахували важливе народногосподарське значення міста Дніпропетровська, великого промислового центру, що знаходиться на перетині найважливіших транспортних магістралей Кривбас – Донбас і Москва – Крим, можливості створення міцної навчально-виробничої бази та широкого залучення на навчання в інститут молоді.

До червня 1930 року перший начальник ДІІТу Федиченко Н.М. добився визнання за Дніпропетровськом права організувати новий технічний ВНЗ.

2. АРХІТЕКТУРА ДНІПРОПЕТРОВСЬКА 30-Х РОКІВ
(період конструктивізму і перехідного стилю)

Початок 1930-х років було відзначено новою докорінною зміною стильової спрямованості радянської архітектури. Переломний момент чітко позначився під час проведення конкурсу на кращий проект Палацу Рад у Москві, коли в 1933 р. за основу був прийнятий проект Б. Іофана, що відроджує монументальні традиції класичного зодчества, які на довгі роки визначили творчі пошуки радянської архітектури. Ще деякий час продовжували добудовуватися архітектурні споруди за проектами, виконаними у 1920-ті роки, але архітектура знову повернулася до витоків класики. Чому так сталося? Як це не парадоксально, але всередині, здавалося б, одного з найбільш новаторських стильових напрямків, яким був конструктивізм, дуже швидко оформилися свої власні канони і штампи, які послабили творчу активність усього напряму. Така була загальна творча обстановка, що відбилася на забудові Дніпропетровська того часу.

Особливо інтенсивно розширювалися промислові підприємства лівого берега Дніпра. На найбільшому з них - Нижньодніпровському трубопрокатному заводі ім. Карла Лібкнехта були споруджені мартенівський і балонний цехи. Нове велике промислове будівництво вже на самому початку 1930-х років з усією гостротою поставило питання про необхідність створення генерального плану міста, відсутність якого заважало раціональній забудові території, позбавляло місто цілеспрямованих шляхів розвитку.

У 1933 р. генеральний план Дніпропетровська, складений на 15-річний період, був закінчений. Його виконали під керівництвом М. Шаповалова архітектори М. Карпович і Т. Вовненко. Це був перший генеральний план Дніпропетровська, створений у радянський час, значення його для розвитку міста важко переоцінити. Ідеї, закладені в ньому, знайшли відображення в подальшому будівництві і вплинули на складання наступних генпланів міста. В генплані чітко враховувався і раціонально використовувався такий важливий географічний фактор, як топографічна особливість місцевості, яку займало місто, що багато в чому визначило долю його подальшого розвитку. Змінилося ставлення до природних факторів у містобудуванні, наочно проявилося зростання популярності такого ефектного композиційного елемента, яким є водна поверхня. Дніпро, крім виконання господарських і санітарних функцій, могла стати окрасою міста. Виникло зовсім нове уявлення про роль і значення водного дзеркала у міському ансамблі. Широке використання водної поверхні як художнього матеріалу містобудівної композиції призвело до виникнення нової планувальної ідеї - річка в межах міста.

Нова містобудівна концепція порушила вікову традицію розміщення міста на високому березі Дніпра. Річка, колись на околиці міста, рішенням генерального плану як би "переїхала" в його центр. Для цього передбачалися розчищення підходів до води, звільнення берегів від старої забудови та складських приміщень. Акваторія Дніпра розглядалася не тільки як природний рубіж, який ділив місто на дві частини, але і як композиційна вісь, що з'єднує його частини в єдине ціле.

Рішучою містобудівною акцією була пропозиція перенести центр міста з просп. К. Маркса на набережну. Тут пропонувалося розмістити нові найбільші споруди міста: Будинок державних установ і Будинок Червоної Армії. До існуючих двох мостів, що з'єднували лівий і правий береги, проектом додавалося ще два: один - на місці колишнього наплавного мосту, що продовжує Новомосковське шосе, інший - в районі Нових Кайдаків. Розробляючи планувальну структуру міста; автори органічно пов'язали її з рельєфом місцевості. Так, забудова правого берега розміщувалася на прибережній смузі і чотирьох пагорбах.

Ці особливості природного ландшафту були враховані в проекті: п'ять планувальних районів правобережжя мали чіткі природні межі: чотири райони, розташовані на пагорбах, розділені ярами, а прибережний район, крім берегової лінії Дніпра, обмежувався залізничним напрямком з розвиненою мережею під'їзних шляхів і вокзалом. Глибокі балки, які розчленовували місто в поперечному напрямку, дали авторам генплану рідкісну можливість візуально відокремити міські райони один від одного. Яри пропонувалося використовувати під парки, які клинами вторгалися з периферії в центр, несучи з собою чисте повітря і прохолоду.

За допомогою штучних загат передбачалося спорудити систему озер, що каскадами спускаються до прибережної зони. Для зв'язку між пагорбами було вирішено паралельно Дніпру прокласти три швидкісні магістралі з мостовими переходами через балки, що їх розділяють. Нові дороги повинні були розвантажити центральну магістраль міста - проспект ім. Карла Маркса.

Рисунок 1 - Генеральний план м. Дніпропетровськ, затверджений в 1933 р.

В цей час в радянській архітектурі зросла роль неокласицизму, (послідовники цього напряму архітектори В. В. Жолтовський та В. А. Фомін), характерною відмінністю якого було звернення до класичних, античних форм в сучасній інтерпретації. Цьому багато в чому сприяло те, що архітектурний стиль початку 20-го століття – конструктивізм – в радянській Україні зайшов у глухий кут: бракувало нових конструктивних засобів і сучасних високоякісних матеріалів, що мали визначальне значення в роботі конструктивістів над архітектурною формою.

Освоєння класичної спадщини сприймалося радянськими архітекторами як перенесення на сучасні будівлі традиційних, насамперед ордерних форм.

Вважається, що розвиток радянської архітектури і містобудування в цей період йшли по невірному шляху. Але зодчі щиро прагнули створити архітектуру, що відповідала великим завданням, які стояли перед країною, – відобразити її велич.

Сформувалася в 30-ті роки школа класичних напрямків в архітектурі. Незважаючи на звинувачення на її адресу в тенденції прикрашання і "помилкової" монументальності, вона була по достоїнству оцінена наступними поколіннями.

Архітектура історично сформованих міст СРСР визначила стильовий напрям формування центру Дніпропетровська в класичній традиції.

До цього методу і звернулися архітектори при проектуванні архітектурного ансамблю інституту шляхів сполучення (ДІІТ).

Його зведення відкрило нову сторінку в забудові міста і формуванні його архітектури.

3. ІСТОРІЯ ПРОЕКТУВАННЯ ТА БУДІВНИЦТВА ІНСТИТУТУ ІНЖЕНЕРІВ ТРАНСПОРТУ (ДІІТ) ДОВОЄННА ЕПОХА

Будівлі архітектурного комплексу університету примітні своєю архітектурою і є окрасою міста. В кінці 20-х та на початку 30-х р. XX століття в СРСР основним архітектурним стилем був конструктивізм.

Конструктивізм – радянський avant-garde метод (напрямок) в архітектурі, який отримав розвиток у 1920 – першій половині 1930 років.

Характеризується суворістю, геометризмом, лаконічністю форм і монолітністю зовнішнього вигляду. В архітектурі принципи конструктивізму були сформульовані у теоретичних виступах А. А. Весніна і М. Я. Гінзбурга. Практично вони вперше втілилися у створеному братами А. А., В. А. і К. А. Веснінними проекті Палацу праці для Москви (1923 р) з його чітким, раціональним планом і виявленою в зовнішньому вигляді конструктивною основою будівлі (залізобетонний каркас). У 1926 році була створена офіційна творча організація конструктивістів – Об'єднання сучасних архітекторів (ОСА). Дана організація була розробником так званого функціонального методу проектування, заснованого на науковому аналізі особливостей функціонування будівель, споруд, містобудівних комплексів. Характерні пам'ятки конструктивізму – фабрики-кухні, Палаци праці, робочі клуби, будинки-комуни.

Конструктивізм прийнято вважати радянським явищем, яке виникло після революції в якості одного з напрямків нового, авангардного, пролетарського мистецтва, хоча, як і будь-яке явище в мистецтві, він не може бути обмежений рамками однієї країни. Так, попередником цього стилю в архітектурі з'явилася ще Ейфелева вежа, яка поєднує в собі елементи як модерну, так і оголеного конструктивізму.

В умовах безупинного пошуку нових форм, що мав на увазі забуття всього «старого», новатори проголошували відмову від «мистецтва заради мистецтва». Відтепер мистецтво повинно було служити виробництву, а виробництво – народу.

Крім вищевказаного напрямку на становлення конструктивізму величезний вплив внесли футуризм, супрематизм, кубізм, пуризм і інші новаторські течії 1910-х років в образотворчому мистецтві, однак соціально зумовленою основою стало саме «виробниче мистецтво» з його безпосереднім зверненням до радянських реалій 1920-х років (епохи перших п'ятирічок).

Термін «конструктивізм» використовувався радянськими художниками і архітекторами ще в 1920 році: конструктивістами себе іменують О. А. Родченко і В. В. Татлін – автор проекту Вежі III Інтернаціоналу.

У 1922-1923 роках Москва почала відновлюватися після громадянської війни; були проведені перші архітектурні конкурси (на проекти Палацу праці в Москві, будівлі московської філії газети «Ленінградська правда», будівлі акціонерного товариства «Аркос»), в яких брали участь архітектори, які почали свій творчий шлях ще до революції — Мойсей Гінзбург, брати Весніни, Костянтин Мельников, Ілля Голосов та ін. Багато проектів були наповнені новими ідеями, пізніше покладеними в основу нових творчих об'єднань — конструктивістів і раціоналістів. Раціоналістами було створено об'єднання «АСНОВА» (Асоціація нових архітекторів), ідеологами якого були архітектори М. В. Ладовський і В. О. Кринський. Конструктивісти ж об'єдналися в ОСА (Об'єднання сучасних архітекторів) на чолі з братами Весніними і М. Я. Гінзбургом. Ключовою відмінністю двох течій стало питання про сприйняття архітектури людиною: якщо конструктивісти надавали найбільше значення функціональним призначенням будівлі, яке і визначало конструкцію, то раціоналісти вважали функцію будівлі другорядною і прагнули враховувати насамперед психологічні особливості сприйняття.

Конструктивісти бачили своїм завданням збільшення ролі архітектури в житті, і сприяти цьому повинні були заперечення історичної спадкоємності, відмова від декоративних елементів класичних стилів, використання функціональної схеми як основи просторової композиції. Конструктивісти шукали виразність не в декорі, а в динаміці простих конструкцій, вертикалей і горизонталей будівлі, свободу її планування.

Великий вплив на проектування конструктивістських громадських будівель внесла діяльність талановитих архітекторів — братів Леоніда, Віктора та Олександра Весніних. Вони прийшли до усвідомлення лаконічної «пролетарської» естетики, вже маючи солідний досвід у проектуванні будівель, в живописі і в оформленні книг.

Вперше архітектори-конструктивісти голосно заявили про себе на конкурсі проектів будівлі Палацу Праці в Москві. Проект Весніних виділявся не тільки раціональністю плану та відповідністю зовнішнього вигляду естетичним ідеалам сучасності, але й мав на увазі використання новітніх будівельних матеріалів і конструкцій.

Наступним етапом був конкурсний проект будівлі газети «Ленінградська правда» (московського відділення). Завдання було надзвичайно складним — для будівництва призначався крихітна ділянка землі — 6×6 метрів на Страсній площі. Весніни створили мініатюрну, струнку шестиповерхову будівлю, яка включала не тільки офіс і редакційні приміщення, але і газетний кіоск, вести-

бюль, читальний зал (одне із завдань конструктивістів полягала в тому, щоб на малій площі згрупувати максимальну кількість життєво необхідних приміщень). Найближчим соратником і помічником братів Весніних був Мойсей Гінзбург.

Рисунок 2 - Будинок культури комунальників, 1927-29 рр, арх. К. С. Мельников (Фото з натури)

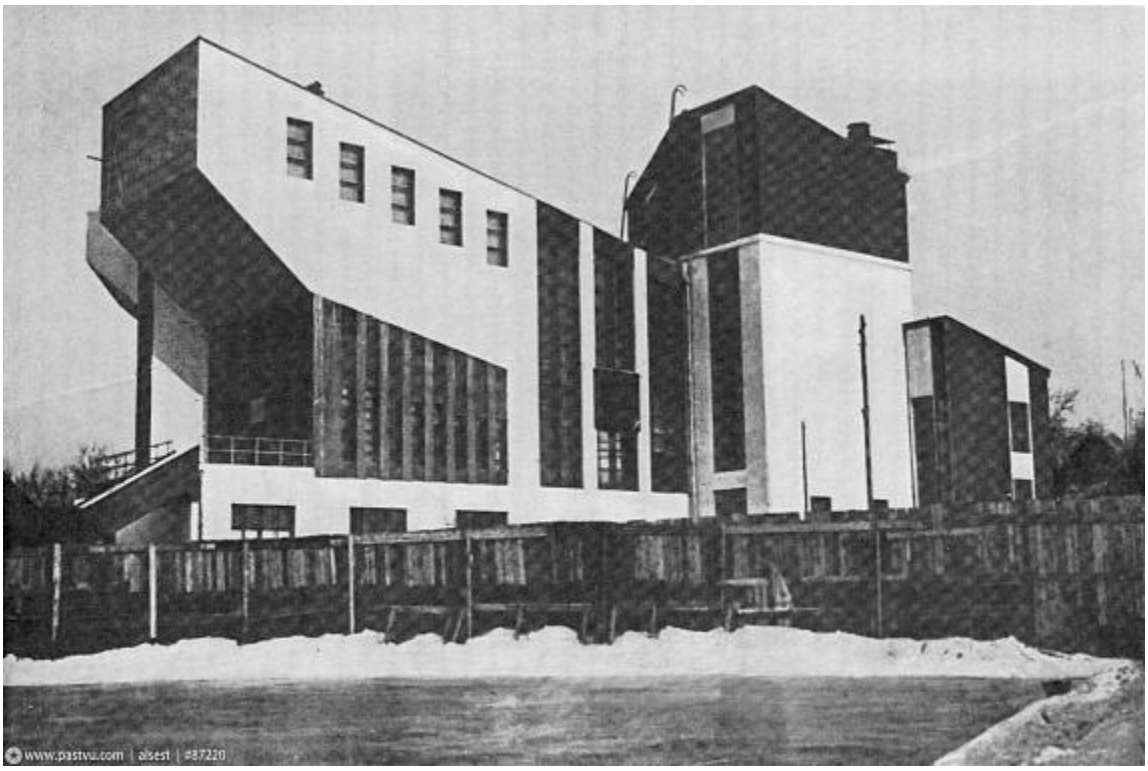

Рисунок 3 - Будинок культури комунальників (Фото з натури)

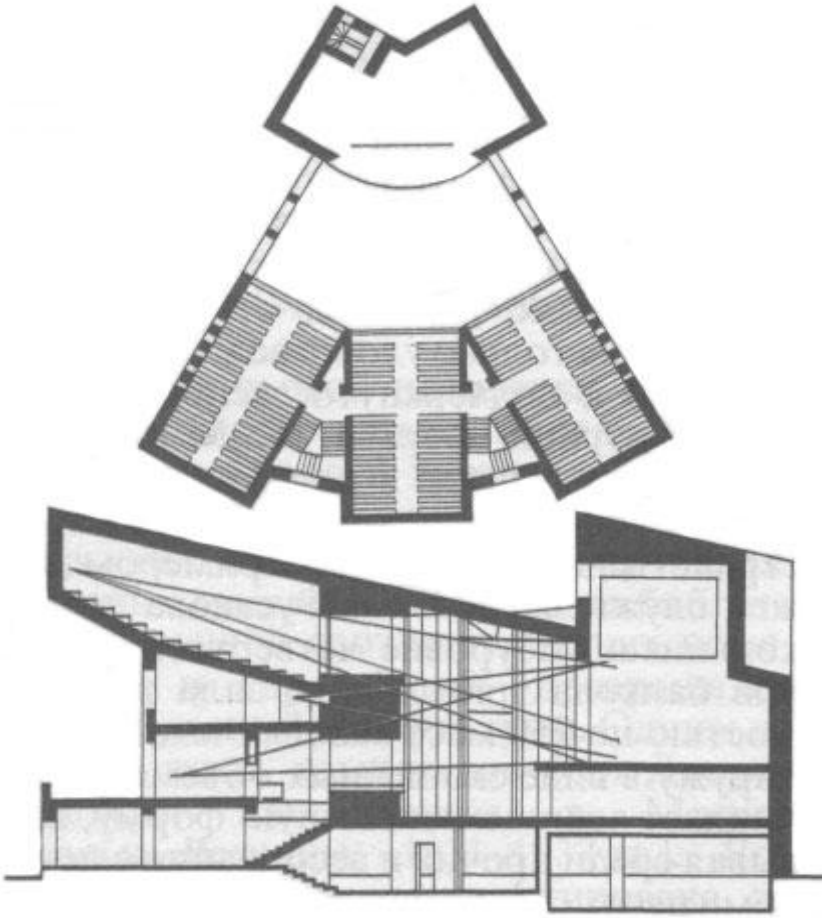

Рисунок 4 - Будинок культури комунальників (план та розріз)

Рисунок 5 - Дім-комуна в Мінську (1930 р., арх. Н. Бойко)

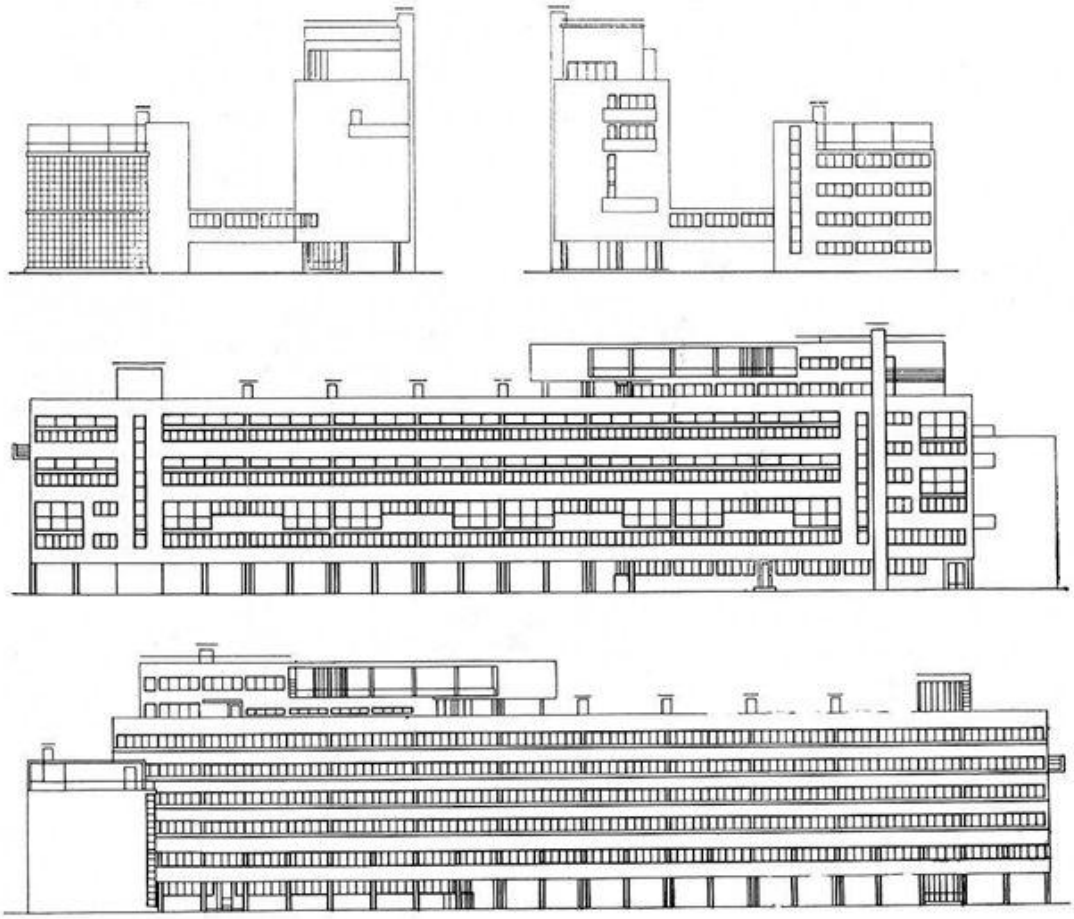

Рисунок 6 - Будинок Наркомфіну. Москва (1927р, арх. М. Гінзбург)

Харківський Будинок Державної промисловості проектувався для «Пайового товариства будівництва та експлуатації будинків держпромисловості в місті Харкові», в яке входили 22 державних трестів, Промисловий банк, Зовнішторг і Держторг Української РСР.

На конкурс було подано 19 проектів. 1-ю премію отримав проект ленінградських архітекторів С. С. Серафімова, С. М. Кравця і М. Д. Фельгера.

Будівля побудована в рекордно короткі строки — підготовчі роботи розпочалися влітку 1925 року, здача в експлуатацію — 7 листопада 1928 року.

Висота будівлі Держпрому 63 м. Корисна площа приміщень Держпрому становить 60 тис. м2, площа ділянки забудови 10760 м2.

Вперше в світі розроблені і застосовані точні розрахунки складних просторових рамних залізобетонних конструкцій. Автори нового способу (графоаналітичний метод постійних точок) — харківські інженери-конструктори А.С. Прейсфрейнд і М. Пайків.

Будівлю Держпрому зведено методом «ковзної опалубки» — прогресивним на той момент, — і тому являє собою фактично монолітний масив залізобетону. Звідси висока міцність будівлі. Також існує пояснення міцності, яке ґрунтується на тому, що Держпром складається з групи різновисоких веж, з'єднаних переходами, в результаті чого власні резонансні частоти веж, накладаючись одну на одну, значно послаблюють коливання всієї будівлі (цей метод застосовують у Японії при будівництві хмарочосів в сейсмонебезпечних зонах).

Рисунок 7 - Будівля Держпрому, Харків 1928-29 рр, арх. С. С. Серафімов та ін. (фото з натури)

У Дніпропетровську конструктивізм також представлений різними цивільними та промисловими будівлями.

Рисунок 8 - Житловий будинок по вул. Дзержинського,3, Дніпропетровськ 1928-30 р. Архітектор невідомий (фото з натури)

Рисунок 9 - Металургійна академія, Дніпропетровськ 1929-1931 р., арх.. Г. Швецько-Вінецький (фото з натури)

На фоні розвитку конструктивізму в СРСР почалося проектування навчального корпусу Дніпропетровського інституту інженерів транспорту (ДІІТ).

Нараду з розгляду проекту було організовано під головуванням заступника Наркома шляхів сполучення Благонравова. Офіційними опонентами виступали архітектор Запорожець В. В. і академік архітектури професор Фомін.

Розгляд проекту викликав суперечки. Фомін зауважив, що в першому варіанті було вкрай незручне сполучення між аудиторіями, тому проект відкинули. У підсумку був прийнятий проект, розроблений архітектурною майстернею архітектора Фрідмана.

Рішення, прийняті в цьому проекті, були без новаторських пошуків, але навіть і в ньому багато моментів в процесі будівництва довелося коригувати.

За цим проектом чітко виділялися чотири факультетських корпуси, об'єднаних приміщеннями міжфакультетського призначення. Під прямим кутом до цього корпусу примикав корпус з загальноінститутськими приміщеннями, бібліотечним комплексом та комплексом головної аудиторії з головним входом і вестибюлем. Крім головного входу, кожен факультетський корпус мав свій автономний вхід і вестибюль. Прийнятий проект комплексу будівель ДІІТу після обговорення ще значно допрацьовувався за участю молодих московських архітекторів Барща і Соколова.

У початковій стадії будівництва всі роботи виконувалися силами студентів інституту та робітфаку. Студенти працювали на будівництві тимчасових споруд, доріг, будували трамвайну лінію до ДІІТу, працювали на цегельних заводах, на чавунно-ливарному заводі, який відливав прилади сантехніки, на лісозаготівлях у лісгоспах.

Надалі силами студентів виконувалося більшість підсобних робіт на будівництві. Коли виникла проблема з будівельним лісом, група студентів виїхала в район Архангельська, де і була організована заготівля та надсилання матеріалів до Дніпропетровська залізницею. Частина студентів, як трудового десанту, була відправлена на один із заводів Ростова, де з їх допомогою була виготовлена необхідна партія радіаторів опалення для ДІІТу.

Одночасно з будівництвом був організований і навчальний процес - інститут як навчальний заклад продовжував готувати фахівців.
У 1930 - 1932 роках в число студентів, що будували ДІІТ входило більше п'яти тисяч осіб.

Вже до вересня 1931 року в основному було закінчено спорудження першої ДІІТовської будівлі - тепер це гуртожиток № 1. У ньому почали заняття студенти будівельного та електротехнічного факультетів. Аудиторії розмістилися частково в першому блоці і на п'ятому поверсі. На перших двох поверхах першого блоку були розташовані кабінети адміністрації, всі інші приміщення відведено під гуртожиток студентів цих двох факультетів.

У будівлі на проспекті Пушкіна, 77 навчалися студенти механічного та експлуатаційного факультетів. Ще один гуртожиток розташувався у будинку № 36 по проспекту Пушкіна.

У квітні 1932 року гуртожиток № 1 було прийнято в постійну експлуатацію. Одночасно йшло будівництво навчального корпусу, їдальні і підстанції.
У червні 1932 року до території діітовського містечка була підведена залізнична колія від станції Лоцманська (через роз'їзд Зустрічний). У листопаді 1932 року закінчено прокладання двох трамвайних ліній від Лагерної вулиці до території ДІІТу. Інститут був включений в транспортну мережу міста і пов'язаний з центром регулярним трамвайним сполученням.

У грудні 1932 року був прийнятий в експлуатацію навчальний корпус, в лютому 1933 року - їдальня та підстанція, що дала освітлення в навчальних аудиторіях і кімнатах гуртожитку. До березня всі навчальні заняття були перене-

сено в аудиторії навчального корпусу, а студенти поселилися в гуртожитку на території інститутського містечка.

Будівля навчального корпусу складається з п'яти факультетських корпусів, які розташовані перпендикулярно до основного транспортного коридору. Сама будівля була чотириповерхова, в той час як факультетські корпуси мали п'ять поверхів. В основній частині на першому поверсі були окремі автономні входи і виходи для кожного з факультетів. Над входами влаштовувався навіс на колонах. Аудиторії виходили на північну сторону, а коридор – на південну, завдяки чому забезпечувалося якісне природне освітлення та інсоляція. Несучими були поздовжні зовнішні стіни північного і південного фасадів і внутрішня стіна, що відокремлює зону аудиторій від коридору. З теплотехнічних міркувань товщину зовнішньої стіни північного фасаду прийняли на всіх поверхах 770 мм, а південного – лише 380 мм. Внутрішня має товщину 640 мм. Освітлення коридору забезпечувалося невеликими вікнами, розташованими на висоті 2 м від рівня підлоги. Цей архітектурний прийом має місце у багатьох будинках епохи конструктивізму з коридорним плануванням. Під час післявоєнної реконструкції частину вікон розширили до позначки 0,7 м від рівня підлоги, а частина замурували, порушивши тим самим оригінальне, характерне для конструктивізму, архітектурне рішення.

У 1932 р. був збудований житловий будинок (тепер будинок № 2) для професорсько-викладацького складу. Надалі були побудовані: навчальні майстерні, другий гуртожиток, де розміщувалася також і амбулаторія, водонапірна башта, гараж для автомашин. У 1937-1938 роках введено в експлуатацію ще три житлові будинки (тепер № 1, 3 і 4) для професорсько-викладацького складу.

Будівельники також не мали досвіду зимової кладки, а гуртожиток № 2 довелося будувати взимку. Не знали тоді й способу електропрогрівання бетону. Навесні 1933 року, готуючись до травневих свят, було вирішено повністю оформити головний вхід. Було повністю закінчено огородження території, побудовані ворота головного входу, заасфальтовані підходи та тротуари.

Але за проектом біля головного входу повинна була бути встановлена прожекторна щогла для установки на ній 24-х прожекторів. Таке прожекторне освітлення в той час почало широко впроваджуватися на залізничних станціях. Щогла повинна була бути встановлена на масивному бетонному фундаменті з закладними деталями і опорною плитою. Проект цього фундаменту був прийнятий до будівництва 26 квітня. До 1 травня необхідно було викопати котлован, забетонувати фундамент, встановити щоглу і включити всі 24 прожектори.

На другий день до місця установки була доставлена щогла і покладена на шпальні клітини біля виритого котловану. Сам підйом щогли було доручено здійснити монтажникам, які встановлювали такі ж щогли на станційних майданчиках.

Перед будівельниками поставлено завдання: за три дні забетонувати фундамент і забезпечити його проектну міцність.

Для прискорення твердіння бетону в той час був відомий тільки один спосіб - паропрогрів. Але в даному разі він не міг бути застосований.

У той час цей метод тільки розроблявся в наукових установах і не був ще готовий для впровадження в практику будівництва. В Дніпропетровську питанням електропрогрівання займалася кафедра залізобетону в Будівельному інституті. Ініціатором і керівником цієї роботи був завідувач кафедри проф. А. А. Гармаш. За його консультації вирішили застосувати електропрогрів фундаменту: була вирішена схема прогріву, розташування електродів, режим прогріву, намічені точки виміру температур, підведена електроенергія напругою 380 вольт.

Прогрів був здійснений прямим струмом без понижуючого трансформатора. Досвід виявився вдалим: бетон набрав достатню міцність і 29 квітня, точно в строк, фундамент був готовий для встановлення щогли.

В трьох кілометрах від майданчика будівництва перебувала підстанція Дніпрогесу, для монтажу якої була прокладена залізнична колія.

Розвивалося житлове будівництво для викладачів та співробітників в житловій зоні містечка ДІІТу. Проект першого житлового триповерхового будинку був на 12 квартир та витриманий в дусі класицизму. Було вирішено побудувати 4 таких будинки. У 1939 році за проектом реконструкції території ДІІТу, планувалося будівництво п'ятого будинку.

Головний корпус, вірніше його першочергова частина, була введена в експлуатацію до зими 1932 ода. Так само швидко будувалися їдальня, котельня, майстерні, житлові будинки і упорядковувалися майданчики.

Рисунок 10 - Будівництво навчального корпусу, 1932 р (фото з натури)

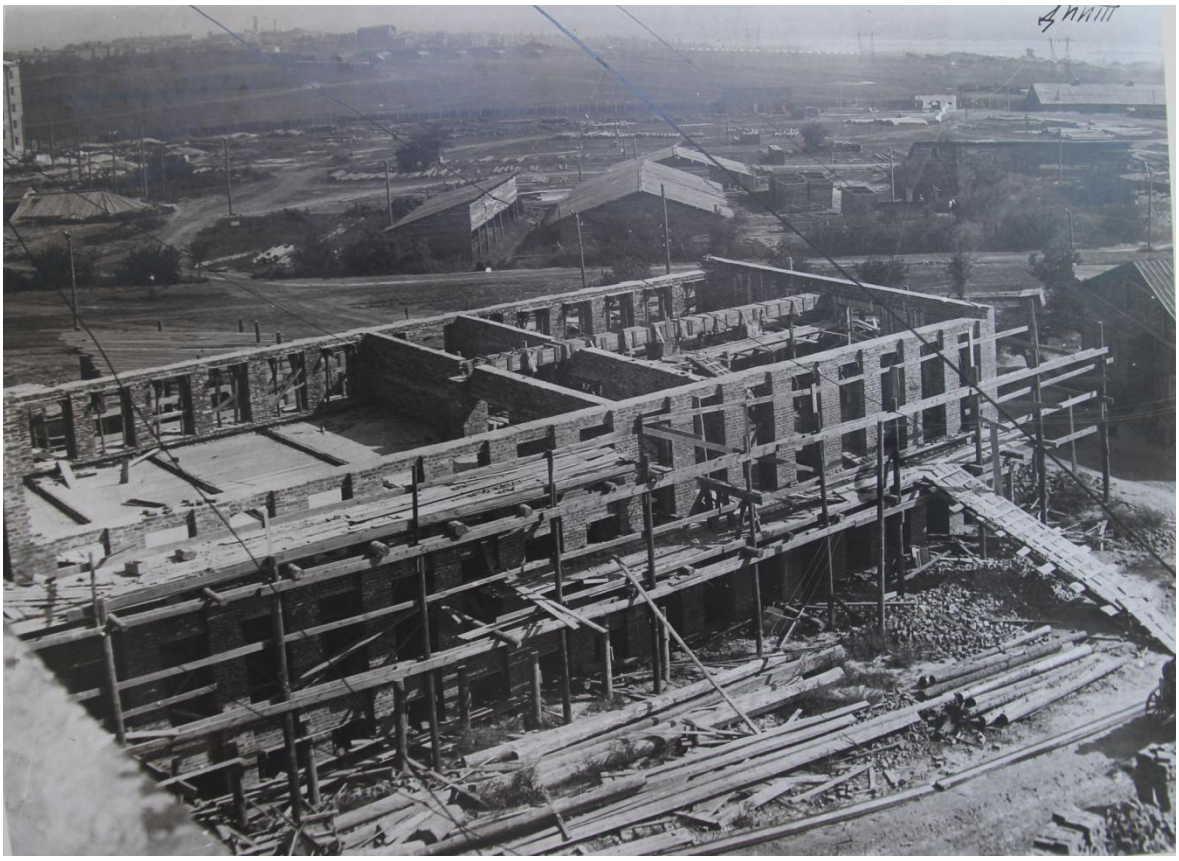

Рисунок 11 - Будівництво навчального корпусу, 1932 р (фото з натури)

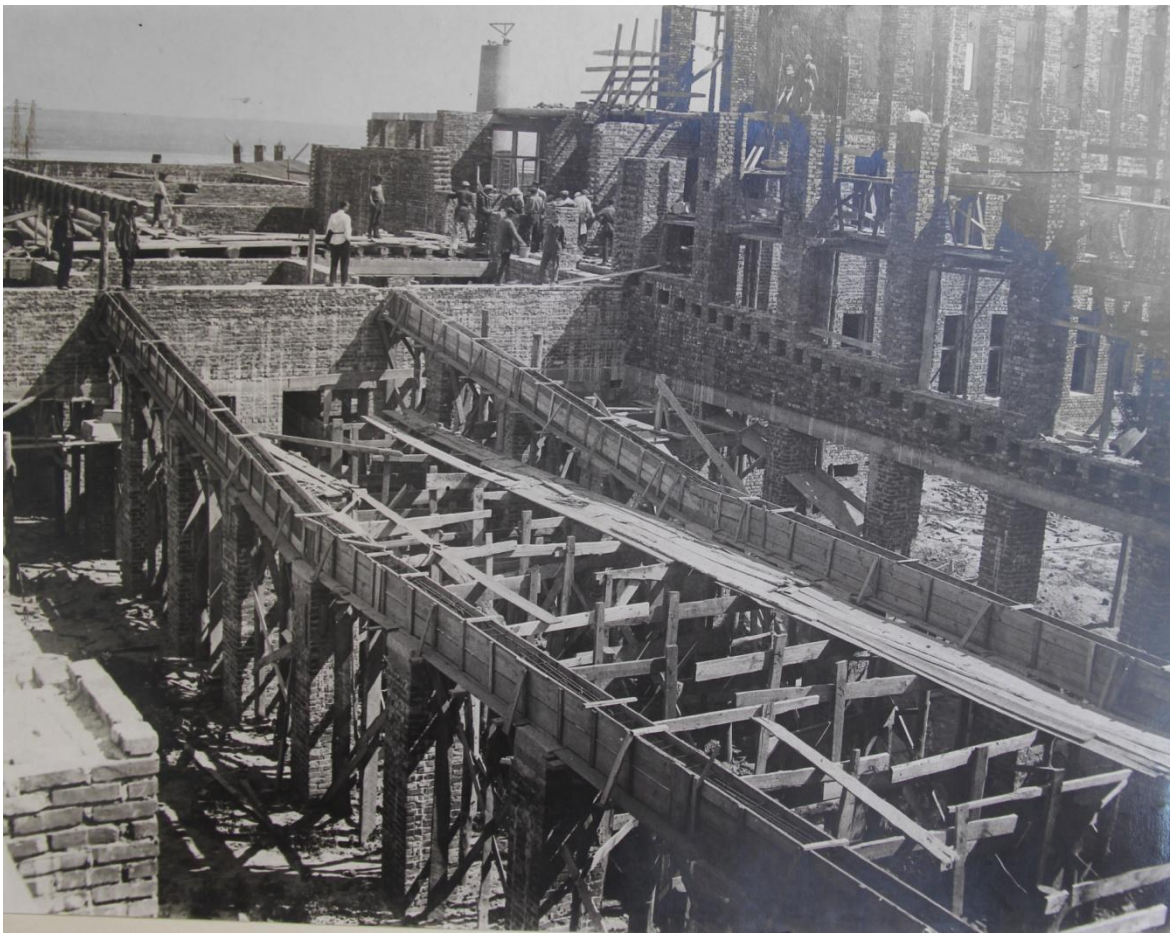

Рисунок 12 - Будівництво бібліотеки, 1932 р (фото з натури)

Рисунок 13 - Будівництво навчального корпусу, 1932 р (фото з натури)

Рисунок 14 - Будівництво навчального корпусу, 1932 р (фото з натури)

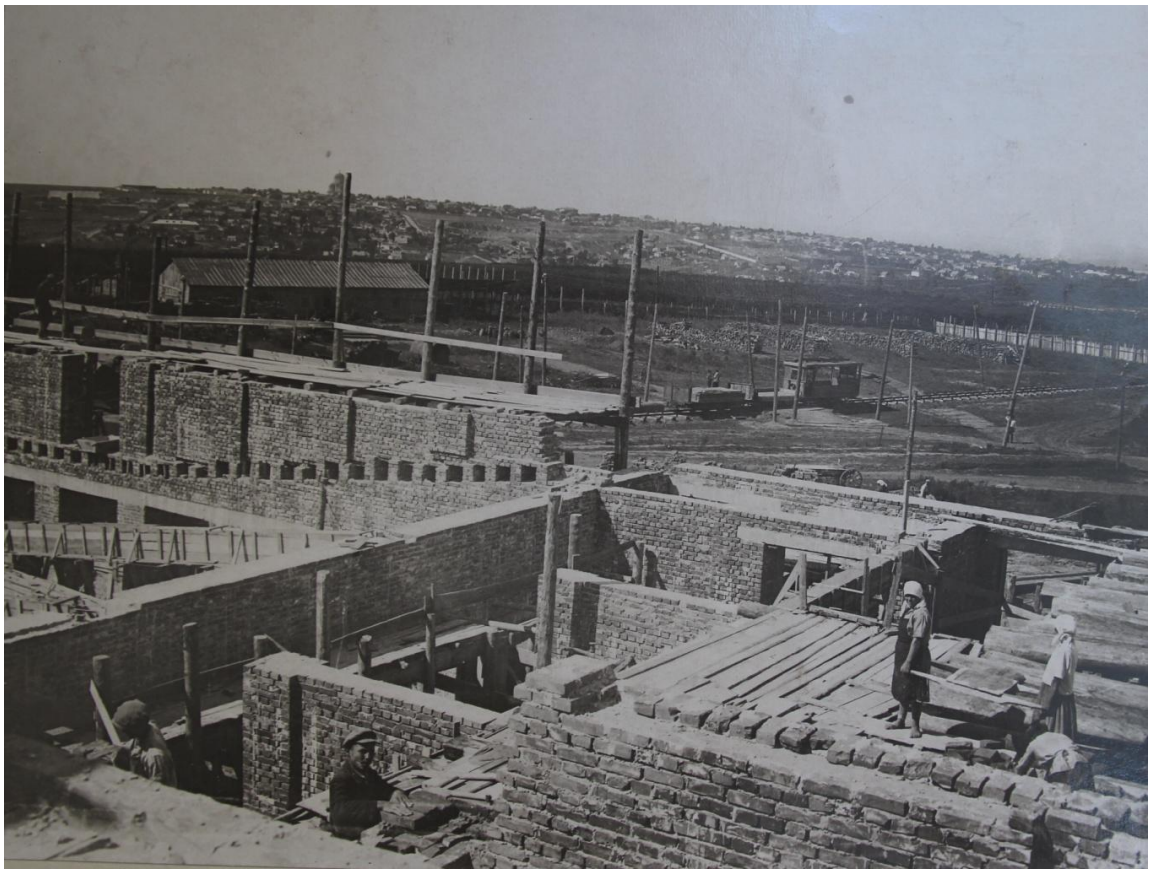

Рисунок 15- Будівництво навчального корпусу, 1932 р (фото з натури)

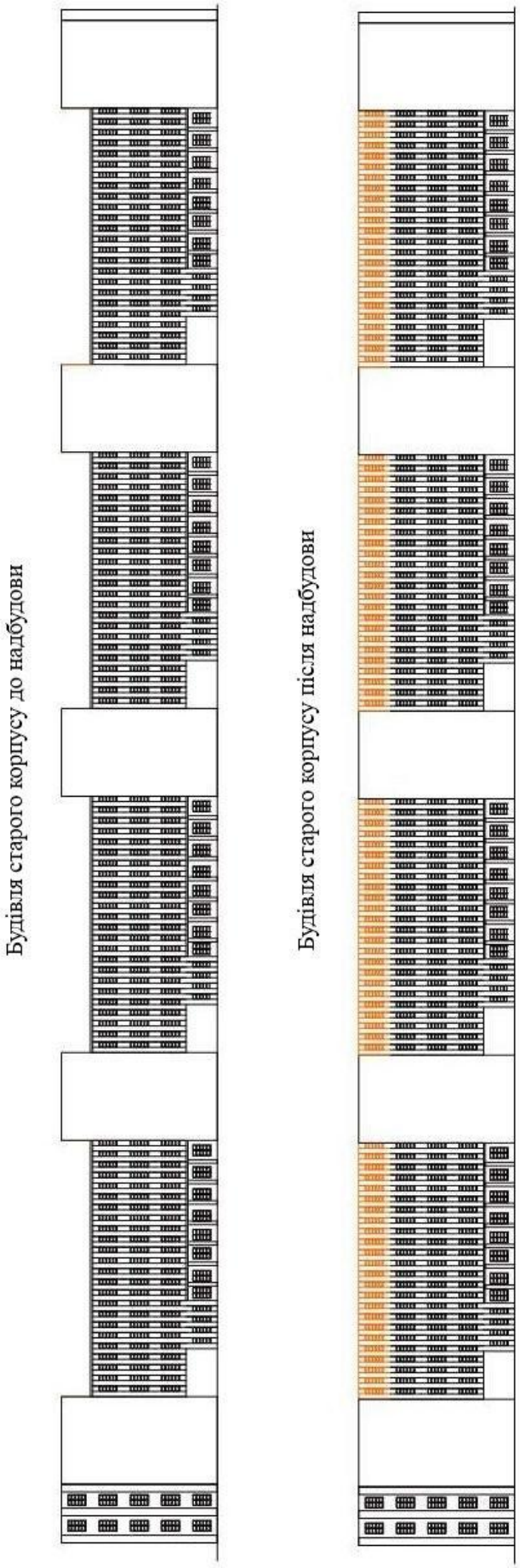

Рисунок 16 - Старий корпус ДІІТу до та після надбудови

Рисунок 17 - Библіотека ДІІТу (фото з натури, 1935 р)

Рисунок 18 - Библіотека ДІІТу (фото з натури 1935 р.)

Рисунок 19 - Навчальний корпус ДІІТу (фото з натури, 1936 р.)

Рисунок 20 - Навчальний корпус ДІІТу (фото з натури, 1949 р.)

Рисунок 21 - Будівництво житлових будинків для викладачів, 1932 р. (фото з натури)

Рисунок 22 - Будівництво житлового будинку №3 для викладачів, 1932 р. (фото з натури)

Рисунок 23 - Житловий будинок по вул. Лазаряна, 5, 1935 р. (фото з натури)

Рисунок 24 - Житловий будинок по вул. Лазаряна 7, 4-й поверх добудовано у 1972 р.

Рисунок 25 - Будівництво навчальних майстерень, 1932-33 р (фото з натури)

Рисунок 26 - Будівництво навчальних майстерень, 1932-33 р (фото з натури)

Рисунок 27 - Будівництво котельної, 1932-33 р (фото з натури)

Рисунок 28 - Тимчасова електростанція, 1931 р (фото з натури)

Рисунок 29 - Будівництво гуртожитку №1, 1931 р (фото з натури)

Рисунок 30 - Водонапірна башта, 1933 р (фото з натури, 1937 р)

Рисунок 31 - Водонапорна башта, сучасний вигляд (фото з натури, 2014 р)

У 1938-1939 р. розроблявся проект реконструкції існуючого навчального корпусу з будівництвом прибудови, на цей раз в дусі неокласицизму. Фактично це був перехідний стиль, що мав риси конструктивізму і ампіру. В архівах ДІІТу зберігся альбом унікальних креслень «Проектного завдання добудови навчального корпусу Дніпропетровського Інституту Інженерів Транспорту ім. Л. М. Кагановича», виконаних «проектною групою НКПС - ДІІТ р. Дніпропетровська». Вони були зроблені в 1939 році при підготовці до святкування першого десятиліття існування ДІІТу.

У червні 1940 року Дніпропетровський інститут інженерів залізничного транспорту відзначив свій перший ювілей. В ДІІТі було 24 лабораторії, 27 кабінетів, де зібрано все краще і нове, що є в транспортній техніці. В окремому блоці навчального корпусу знаходилась величезна бібліотека, що мала на своїх полицях 250 тисяч томів навчальної, наукової та художньої літератури; при бібліотеці був просторий, добре обладнаний читальний зал.

У ДІІТі створені чудові побутові умови для студентів і професорсько-викладацького персоналу.

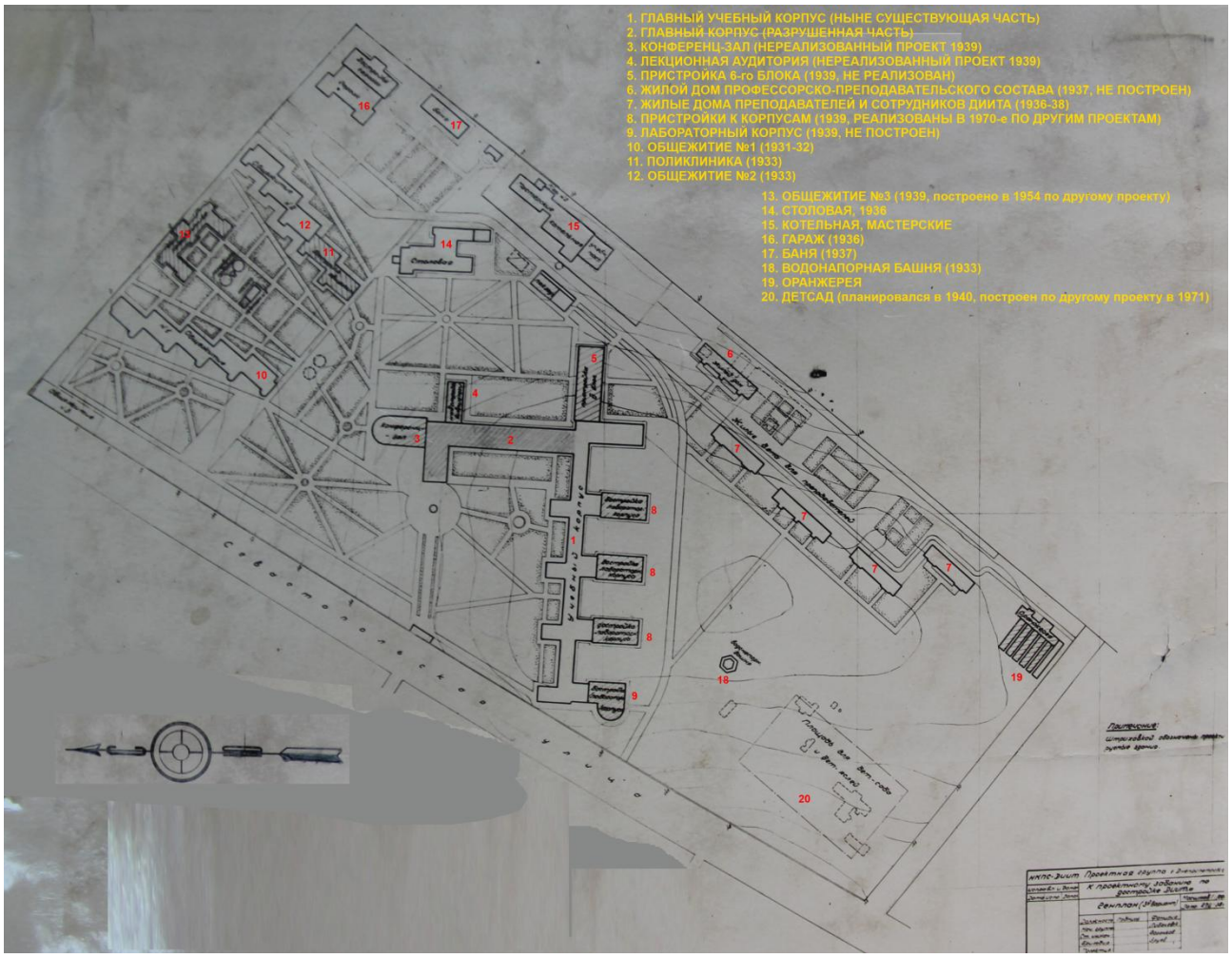

Рисунок 32 - Генеральний план забудови території ДІІТу (1939 р)

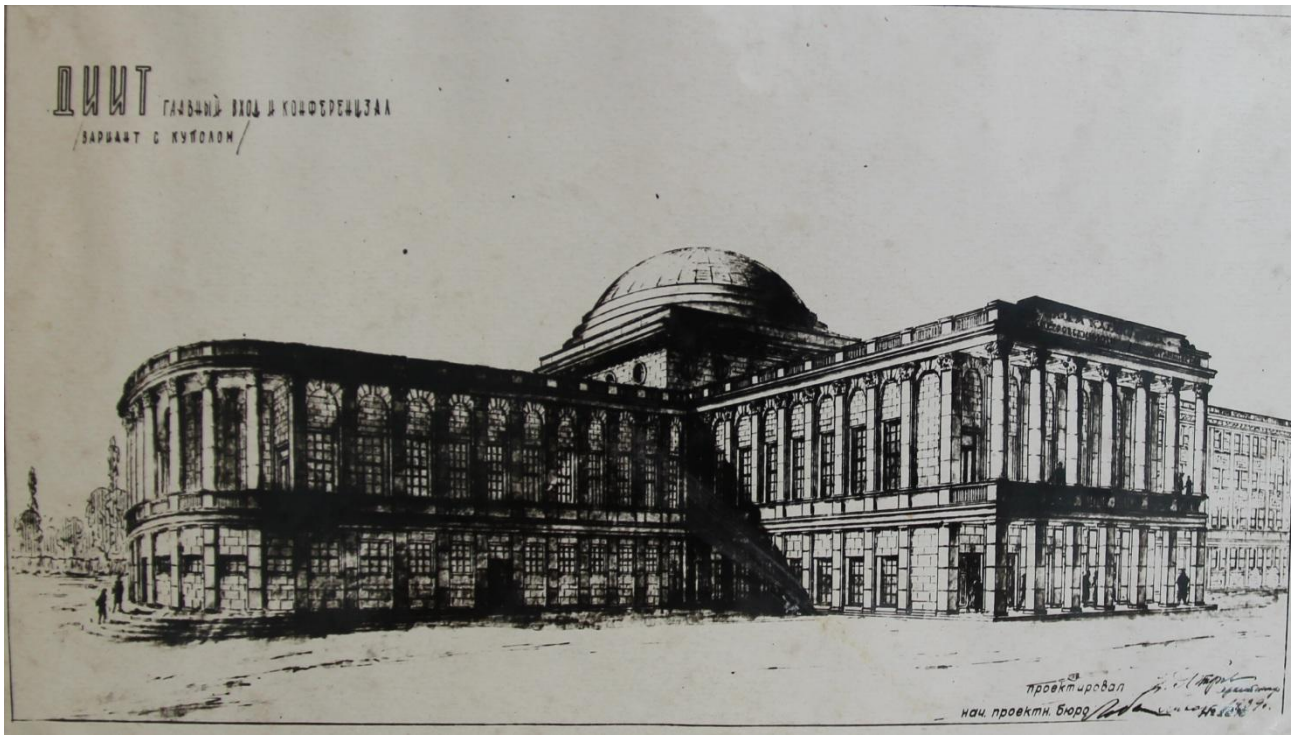

Рисунок 33 - Проект прибудови до головного корпусу та реконструкції бібліотеки 1939 р (перспектива)

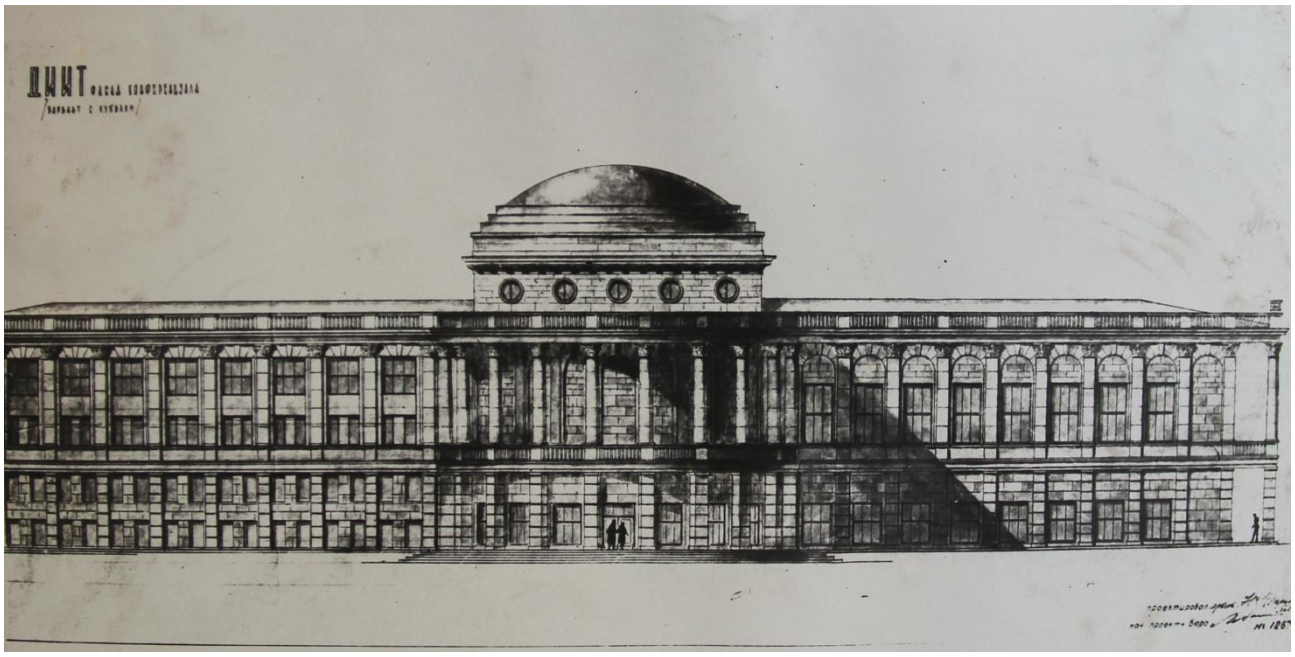

Рисунок 34 - Проект прибудови до головного корпусу та реконструкції бібліотеки 1939 р (фасад головного входу)

Рисунок 35 - Проект прибудови до головного корпусу з заміною стилю фасаду 1939 р

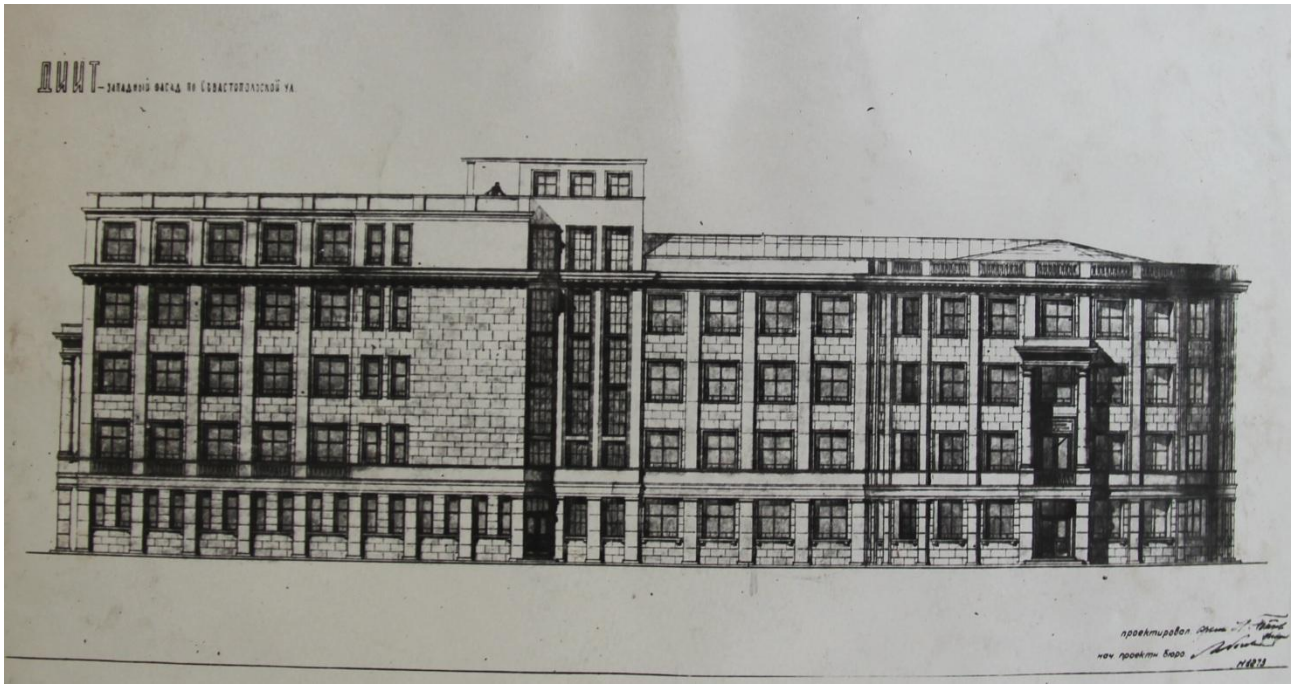

Рисунок 36 - Проект прибудови до головного корпусу з заміною стилю фасаду 1939 р (вид з боку просп. Гагаріна)

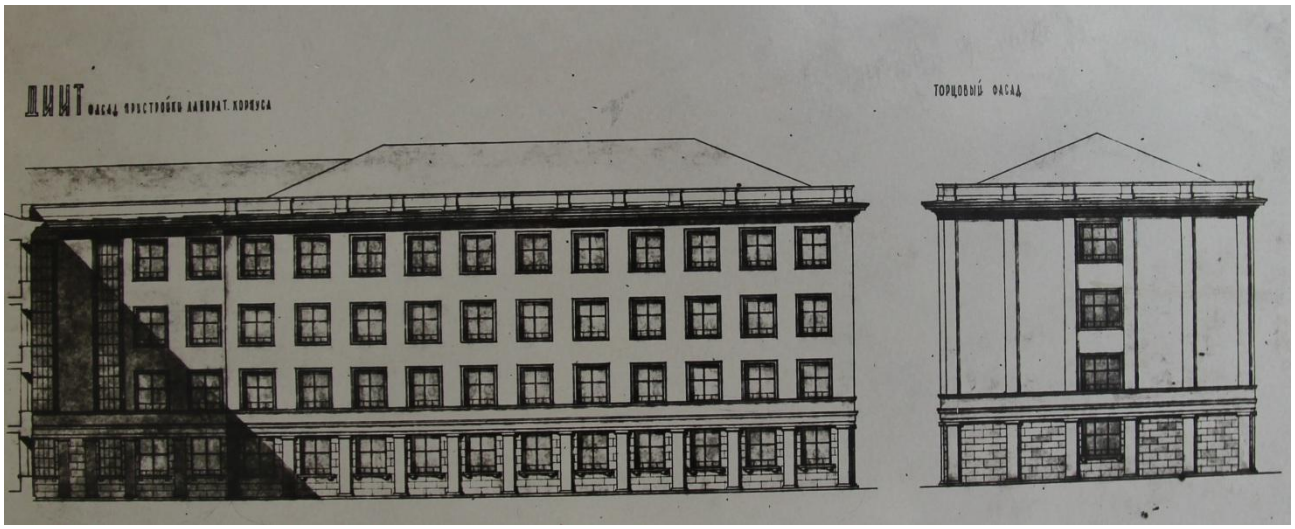

Рисунок 37 - Проект прибудови до головного корпусу, 1939 р

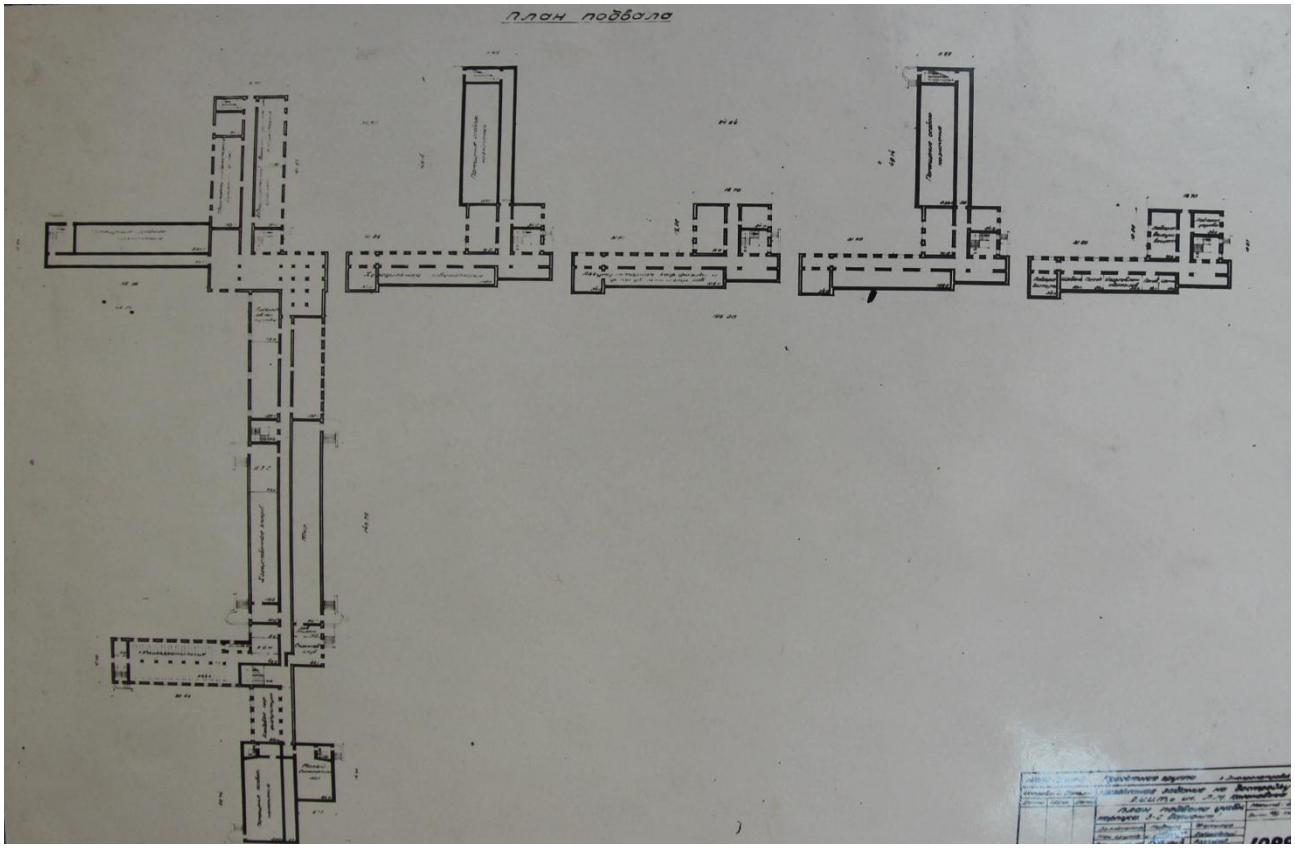

Рисунок 38 - План підвалу головного корпусу, 1939 р

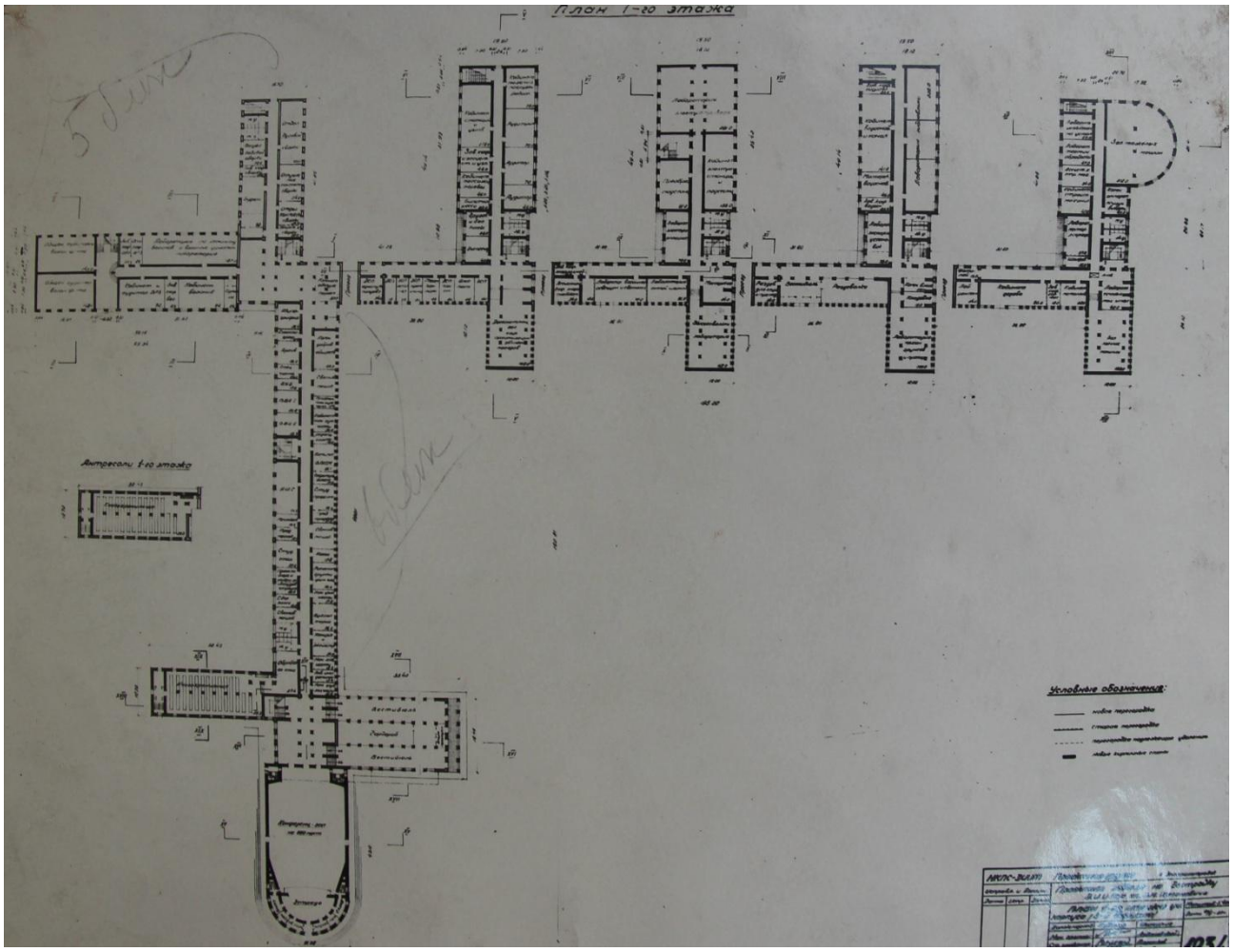

Рисунок 39 - План першого поверху з прибудовами, 1939 р

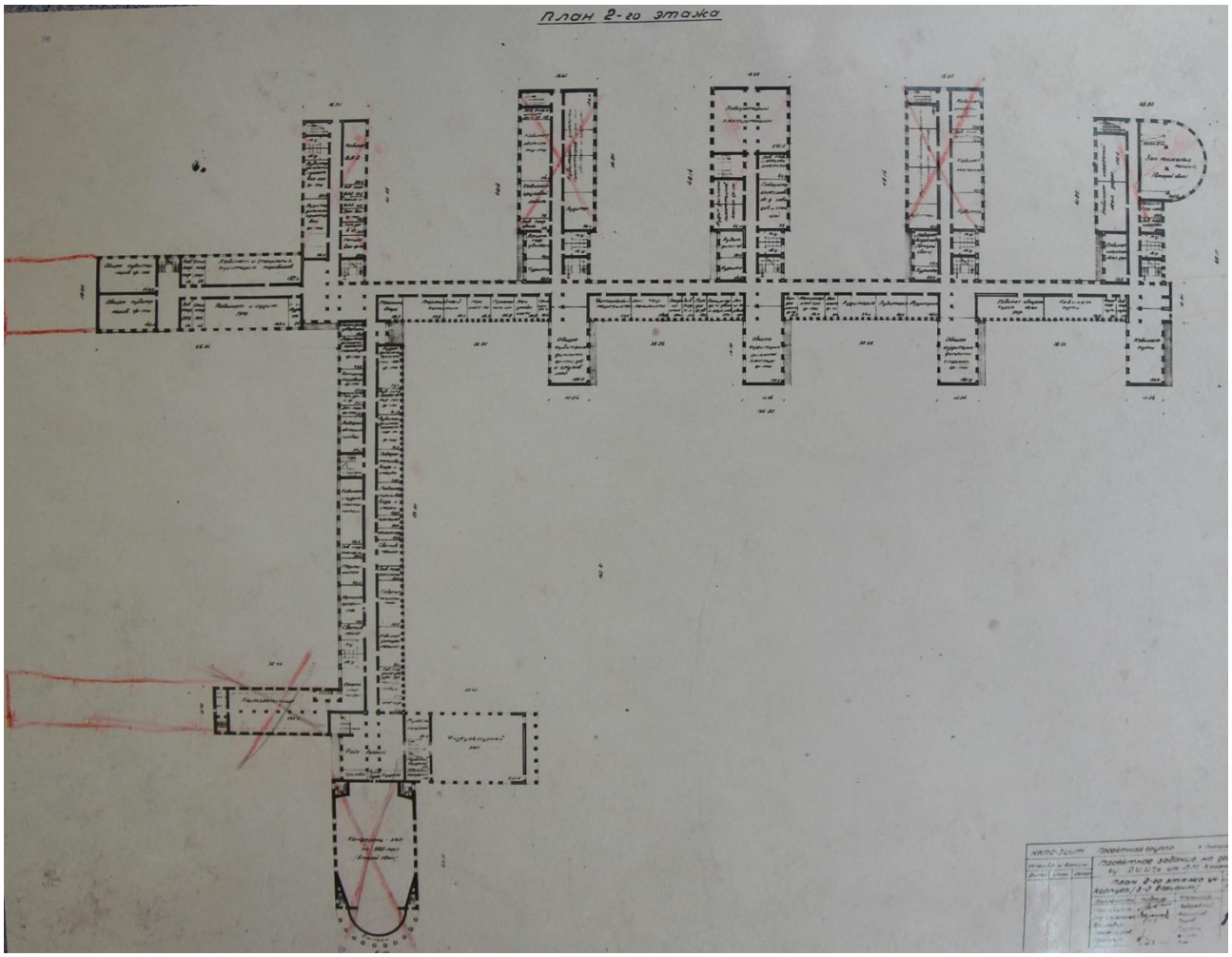

Рисунок 40 - План другого поверху з прибудовами, 1939 р

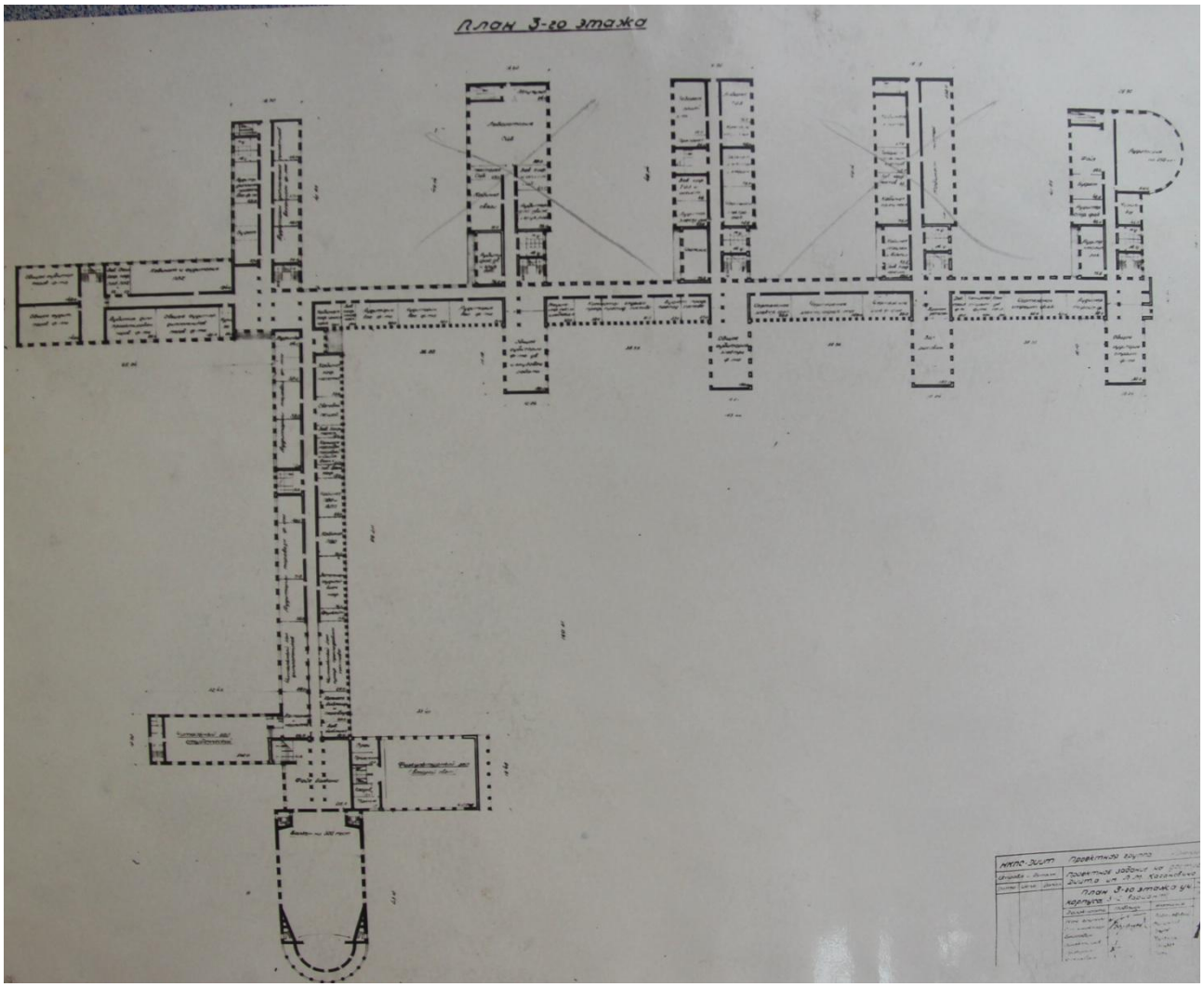

Рисунок 41 - План третього та четвертого поверху з прибудовами, 1939 р

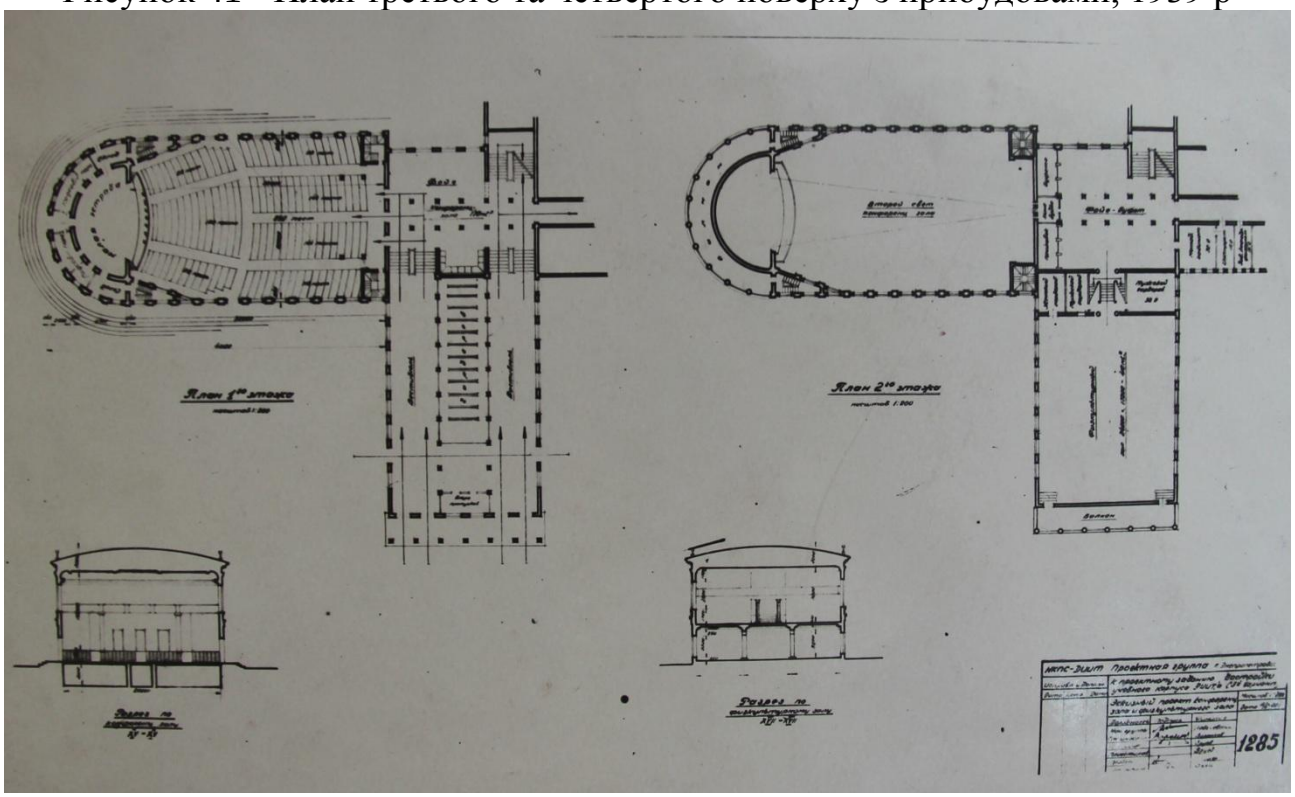

Рисунок 42 - Проект прибудови лекційної аудиторії, 1939 р (плани та розрізи)

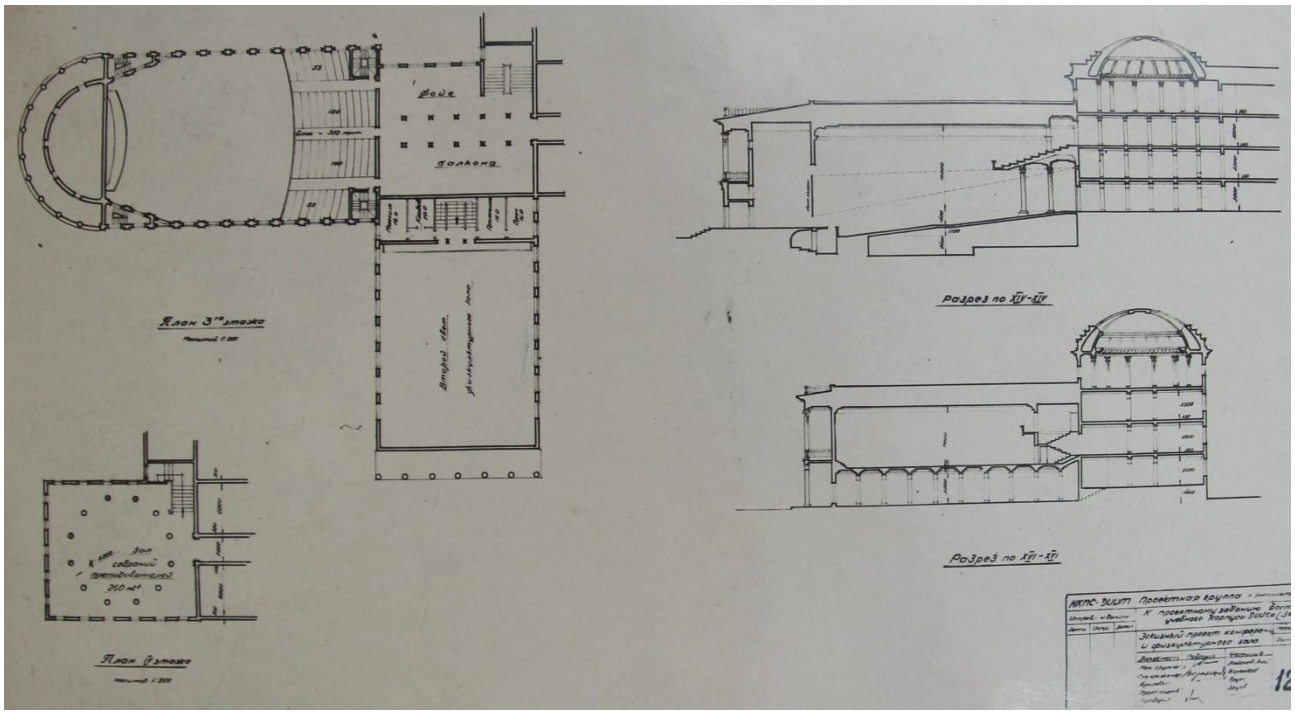

Рисунок 43 - Проект прибудови актової зали, 1939 р (плани та розрізи)

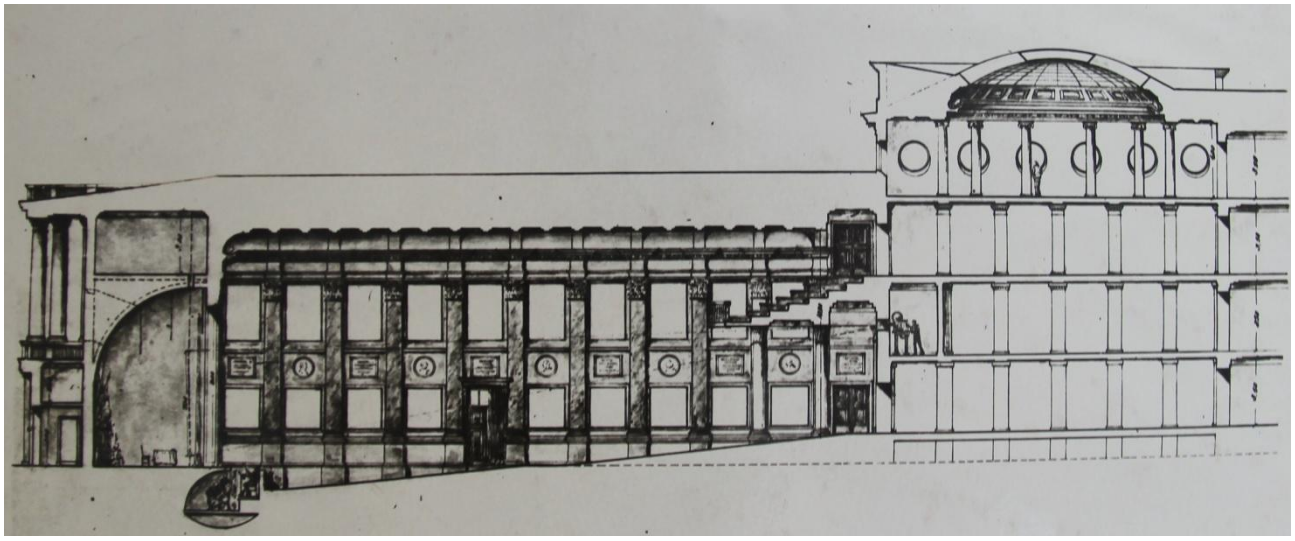
Рисунок 44 - Проект прибудови актової зали, 1939 р (розріз)

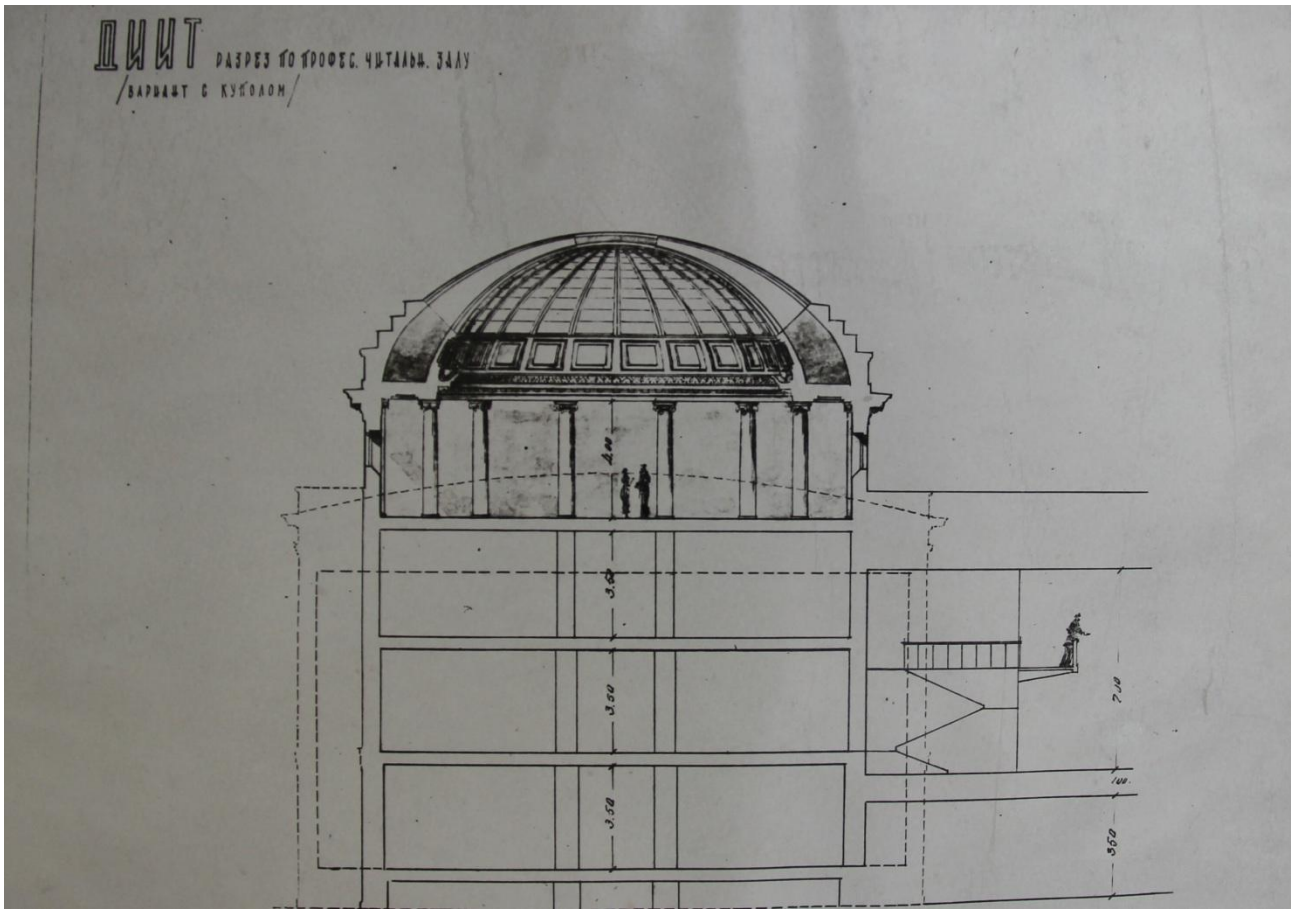

Рисунок 45 - Проект прибудови лекційної аудиторії під куполом, 1939 р (розріз)

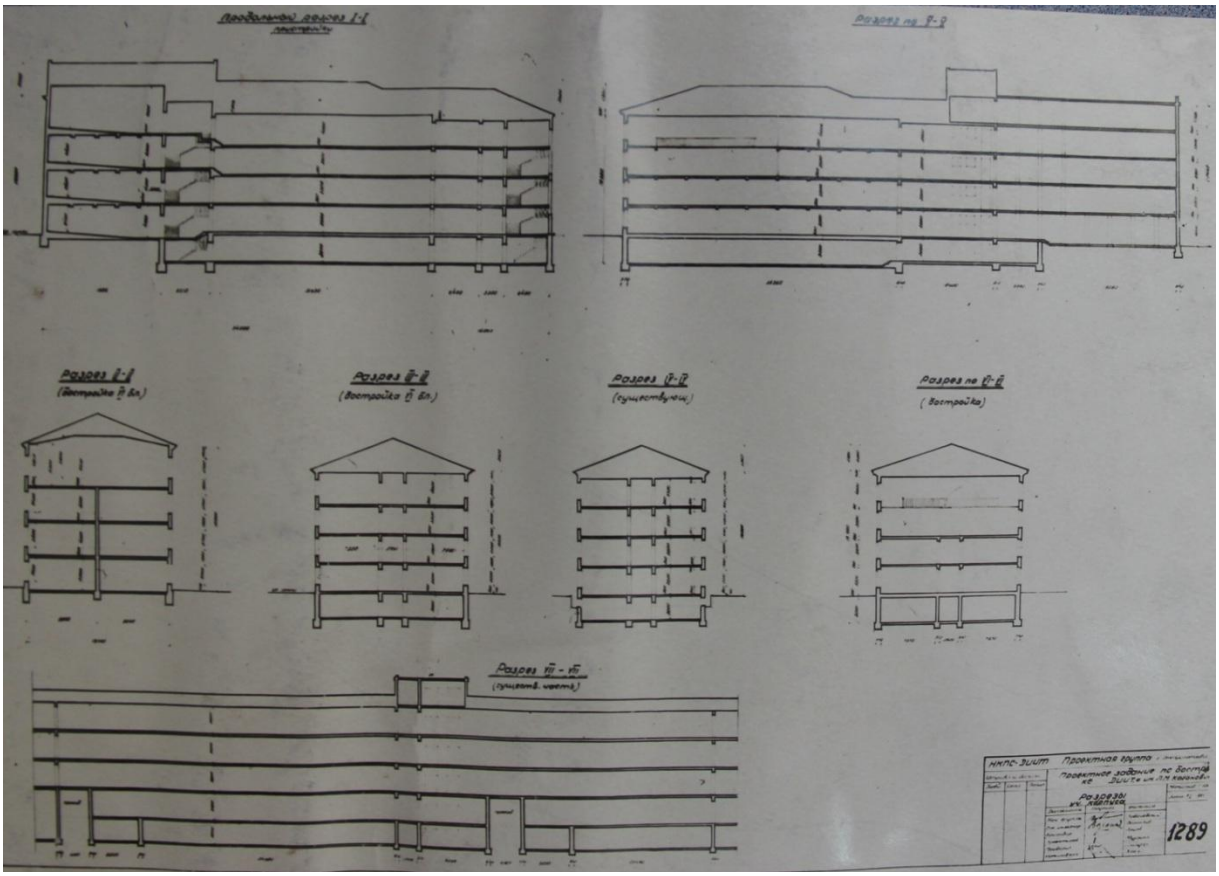

Рисунок 46 - Проект прибудови навчального корпусу, 1939 р (розрізи)

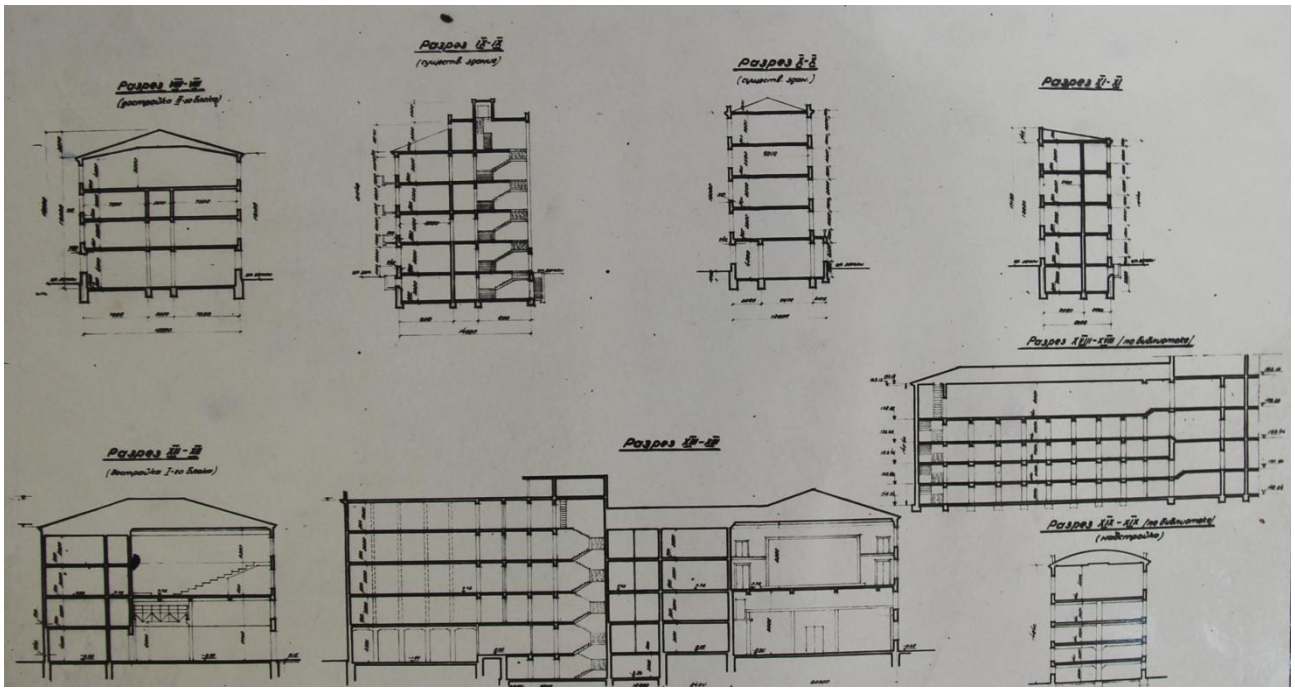

Рисунок 47 - Проект прибудови навчального корпусу, 1939 р (розрізи)

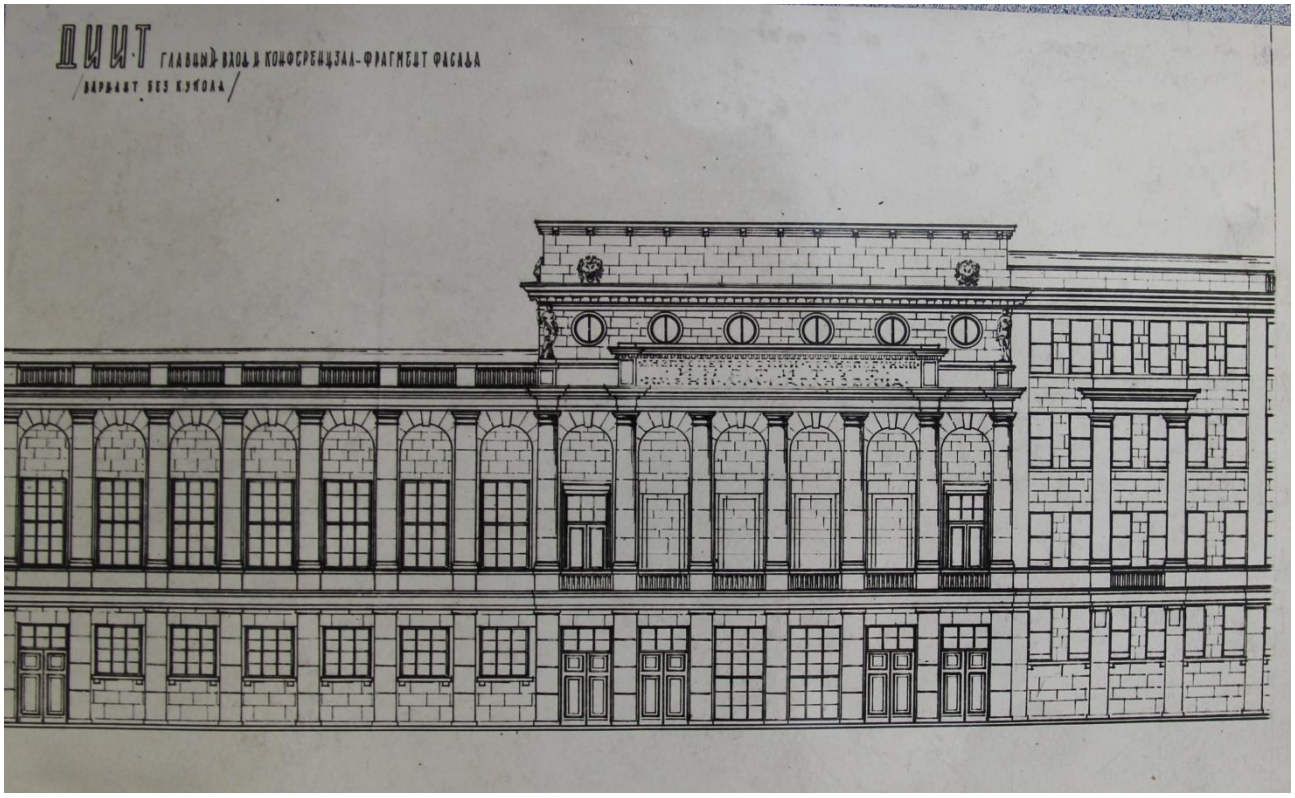

Рисунок 48 - Проект прибудови навчального корпусу з реконструкцією бібліотеки, 1939 р (фрагмент фасаду)

Рисунок 49 - Проект верхньої частини водонапорної башти, 1931 р (фрагмент фасаду)

4. АРХІТЕКТУРНА КОМПОЗИЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ КОРПУСІВ ТА ЗАБУДОВА СТУДЕНТСЬКОГО МІСТЕЧКА. ПОВОЄННА ЕПОХА

Дніпропетровськ був звільнений від німецько-фашистських загарбників 25 жовтня 1943 року.

Руйнування, заподіяні будівлям і спорудам містечка ДІІТу, були величезними. Матеріальний збиток перевищував 25 млн руб.

Більша частина навчального корпусу - перший блок, кінозал, триповерхова будівля бібліотеки були повністю зруйновані, гуртожитки пошкоджені. Замість аудиторій на верхніх поверхах німці облаштували невеликі кабінети, в яких розташовувалося відомство залізниць окупованих східних територій.

Вже через місяць після звільнення, до кінця листопада 1943 року, в Дніпропетровську організували відділення інституту, керувати яким був призначений В. М. Мещеряков.

На першому етапі, в умовах близькості фронту, будівля навчального корпусу, де розташувався госпіталь, відновлювалося силами військового відомства. І це дало можливість поєднати зусилля колективу інституту і військових на будівельних майданчиках ДІІТу.

Основні ж роботи по відновленню будівель інституту були доручені Управлінню будівельно-відновлювальних робіт (СВР) Сталінської залізниці і УСВР-6. Але ще йшла війна, не вистачало матеріалів, транспорту, робочої сили. Основний тягар боротьби з розрухою ліг на плечі ДІІТовців. Студенти і викладачі розбирали завали, ремонтували комунікації, розчищали дороги.

Для проживання студентів спочатку довелося використовувати більше двох третин площ частково відновленого навчального корпусу. А з 1 вересня у ньому ж проходили навчальні заняття, які проводилися в дві зміни. Спочатку містечко ДІІТу дуже погано забезпечена водою. Довгий час у навчальному корпусі, в гуртожитках, у будинках викладачів постійно водопостачання не було. Санітарні вузли не працювали, тому довелося спорудити тимчасові польові вбиральні. Вода, яку брали з наявних н території інституту та в Ботанічному саду водойм, була дуже поганої якості. За питною водою доводилося ходити до колодязя біля залізничного полотна поблизу станції Лоцманська.

У перше повоєнне літо студенти і викладачі працювали на відбудовних роботах. Відбудовувалися будинки, відновлювалися комунікації. У новому, 1945/46 навчальному році, навіть незважаючи на збільшення контингенту студентів, положення з навчальними приміщеннями значно покращилося, так як вдалося частково ввести в експлуатацію гуртожиток.

І хоча ДІІТовцям багато ще треба було відбудовувати, містечко ДІІТу набувало рис затишності, відроджуючись не по днях, а по годинах. Тут працювали їдальня, навчально-виробничі майстерні, насосна, котельня, банно-пральний комбінат, пізніше - поліклініка та санаторій для хворих студентів.

Історія ДІІТу, умовно поділяється на окремі періоди. Але знаменита вона тим, що з моменту свого виникнення ДІІТ ніколи не припиняв свою роботу як вищий навчальний заклад. Із завданням підготовки кадрів для найважливішої галузі країни інститут справлявся навіть у найважчі роки, безперервно навчаючи і випускаючи фахівців.

У зв'язку з швидким зростанням контингенту студентів інститут продовжував відчувати дефіцит навчальних площ. Навчальна частина змушена була складати спеціальний розклад проведення занять в приміщеннях навчальних лабораторій та виробничих майстерень у другій половині дня. Треба було збільшити аудиторний фонд з 4 560 до 7 000 кв. м, під майстерно необхідно було мати 1 500 кв. м, а використовувалося 761 кв. м. Тісно було в читальних залах, не вистачало місця в бібліотечних сховищах (замість необхідних 800 кв. бібліотеці було відведено 430 кв. м). Тому в 1947 році на території діітовського містечка розгорнулося будівництво навчального корпусу. Автори проекту В. І. Масленніков та К. І. Рождєственський (Главтранспроект). У його основу поклали класичні рішення. Намічені темпи робіт вимагали докладання усіх сил колективу інституту.

У 1952/53 навчальному році введено в експлуатацію холодильна лабораторія, через рік був закінчений монтаж нової лабораторії з випробування колісних пар.

Одним з найбільш значних подій в житті ДІІТу в рік його 25 - річчя було введення в експлуатацію нового навчального корпусу. Його будівництво тривало 8 років, загальний обсяг склав 66,2 тис. м3, вартість - 1 136 тис. рублів (у цінах 1961 року).

Крім навчального корпусу, на території діітовського містечка в 1955 році були введені в експлуатацію два житлових будинки для викладачів (№ 5 і № 6) загальною вартістю 231 тис. руб.

Візитною карткою ДІІТу з цього року став головний фасад чудової будівлі нового корпусу, увінчаного фронтоном на восьми колонах.

У новому корпусі були розміщені аудиторії, лабораторії та кабінети кафедр марксизму-ленінізму, фізики, хімії, будівельної механіки, геодезії та інститутська бібліотека. Пізніше там розташувався також обчислювальний центр. За проектом до нового корпусу повинен був примикати актовий зал, але ця частина будинку з-за нестачі коштів на той період залишилася в кресленнях. Тимчасовий актовий зал був розташований на четвертому поверсі нового корпусу, в приміщенні, яке призначалося для креслярського залу.

У 1970-ті роки були побудовані гуртожитку №4 та №5. Будівлі зведені за типовими проектами загальносоюзної серії. Поверховість 9 поверхів грубо порушила архітектурну композицію забудови території, не поєднуючись і не узгоджуючи зі стилем єдиної архітектурної композиції.

З боку проспекту Гагаріна були зведені п'ятиповерхові житлові будинки типових серій і дитячий садок на дворовій території. Невелика поверховість на відміну від гуртожитків, не порушила композиційне рішення забудови.

Рисунок 50 - Бібліотека ДІІТу, (фото з натури 1940 р.)

Рисунок 51 - Бібліотека ДІІТу, зруйнована (фото з натури 1943 р.)

Рисунок 52 - Навчальний корпус, зруйнована частина (фото з натури 1944 р.)

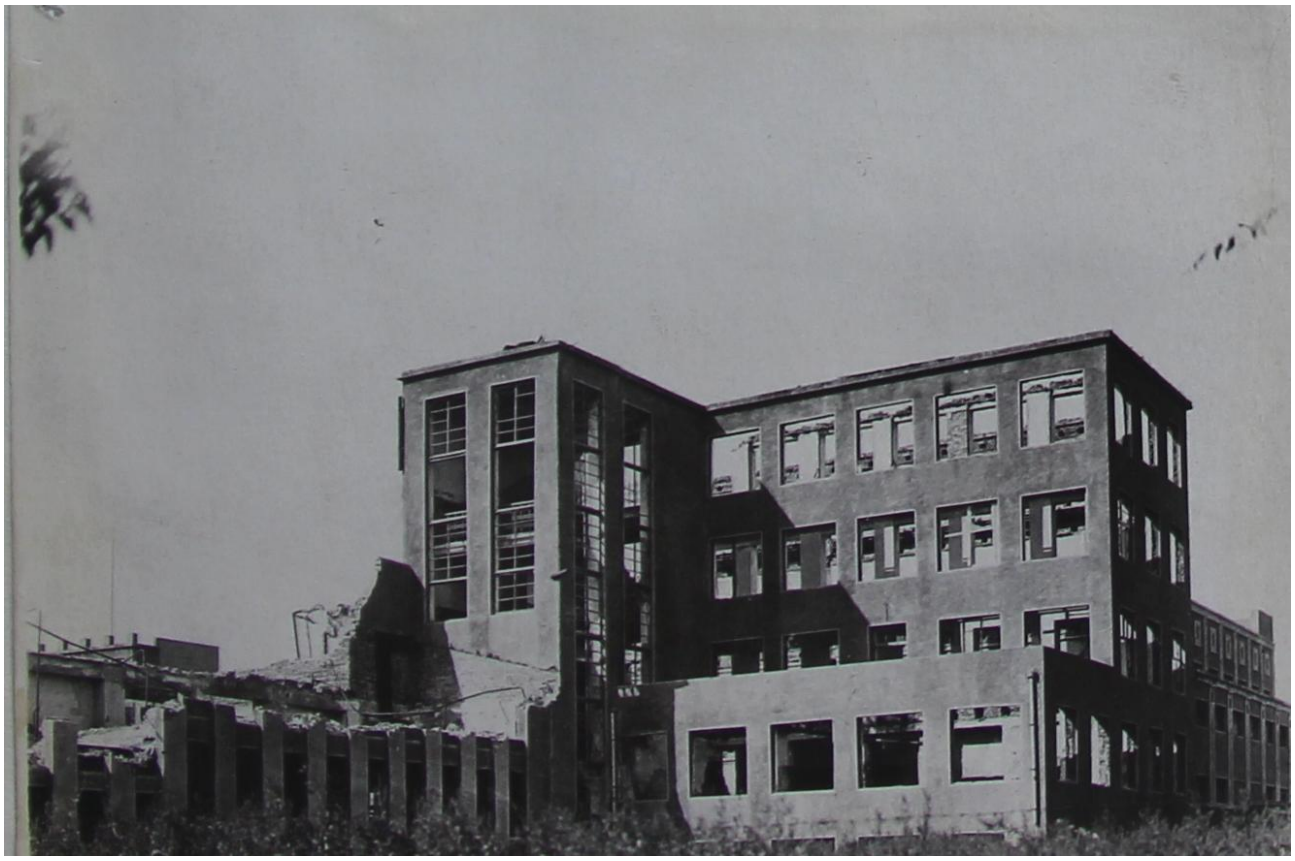

Рисунок 53 - Навчальний корпус, зруйнована частина (фото з натури 1944 р.)

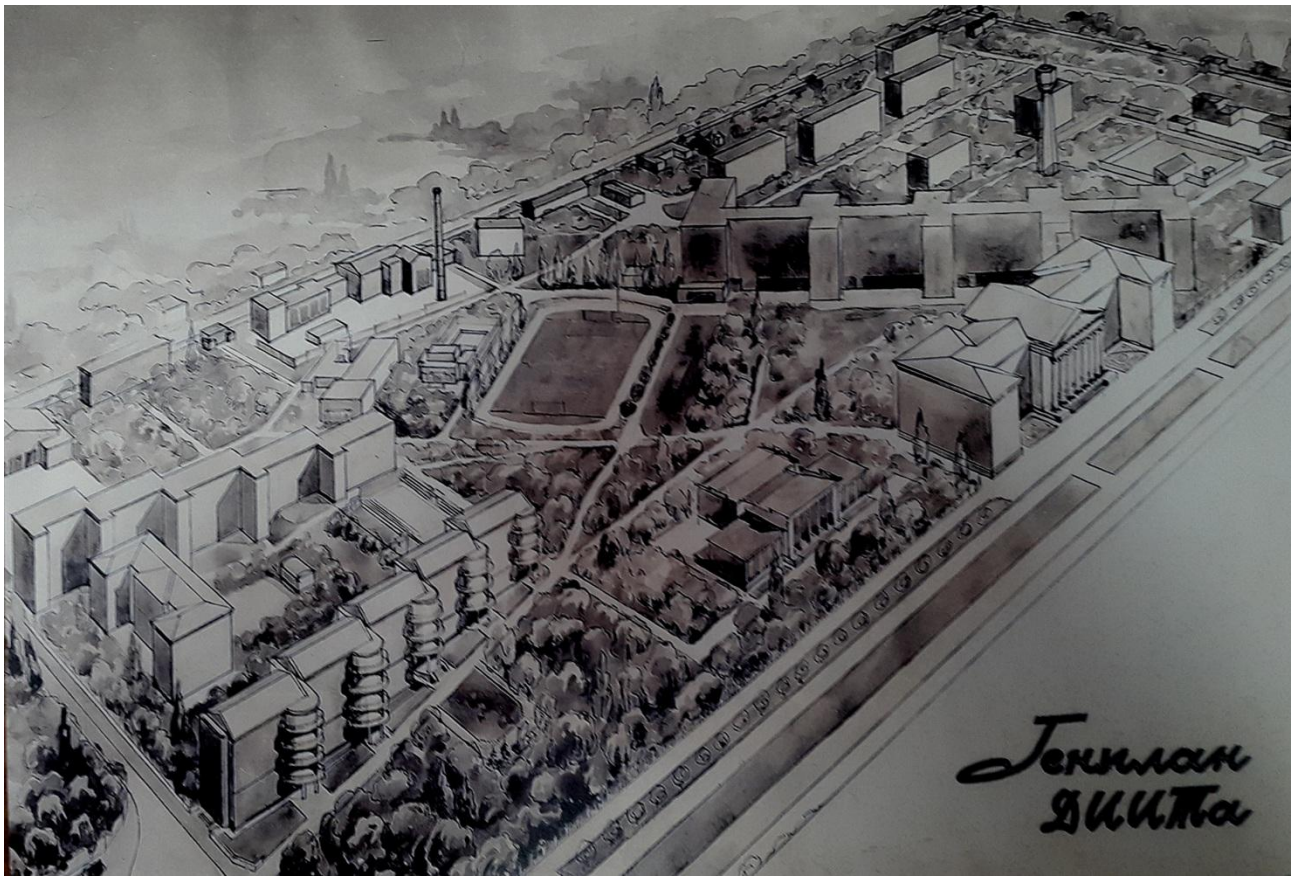

Рисунок 54 - Проект забудови території ДІІТу, 1947-49 рр. (перспектива)

Рисунок 55 - Улаштування залізобетонного перекриття по балках, 1947-49 рр. (фото з натури)

Рисунок 56 - Відновлення гуртожитку №1, 1945-46 рр (фото з натури)

Рисунок 57 - Відновлення гуртожитку №1, 1945-46 рр (фото з натури)

Рисунок 58 - Відновлення гуртожитку №2, 1945-46 рр (фото з натури)

Рисунок 59 - Відновлення гуртожитку №2, 1945-46 рр (фото з натури)

5. ДЕКОРАТИВНО-ХУДОЖНІ ПРИЙОМИ В АРХІТЕКТУРІ НОВОГО КОРПУСУ

Головний навчальний корпус – справжній храм науки, гідний того, щоб стати пам'ятником архітектури Дніпропетровська

Запроектований у 40-50-ті роки, він відрізняється класичною строгістю і монументальністю фасадів.

Доля представленого проекту корпусів майбутнього ДІІТу вирішувалася в Москві.

Головний навчальний корпус побудований в 1955 році.

Як об'єкт архітектури, ця будівля виділяється з усього комплексу будівель університету досконалістю і гармонійністю архітектурної композиції, класичними формами.

Архітектурний образ будівлі визначає фронтально-площинна композиція, розрахована на сприйняття будівлі з проспекту Гагаріна, де спочатку замислювалася площа перед головним фасадом. Проект реалізовано частково. Друга черга будівництва повинна була з'єднати ліве крило головного корпусу з першим блоком старого.

Будинок віднесено від червоної лінії та піднято на високий цоколь. Все це надає йому домінуюче положення в міській забудові.

Будівля чотириповерхова, цегляна з підвальним та цокольним поверхами; має Ш – подібний план, центральний портик і два ризаліти на головному фасаді.

Стильовий напрям архітектури – неокласицизм з коринфським ордером колон. В інтер'єрі також використаний тосканський і іонічний ордери.
Архітектурна композиція будівлі головного корпусу розроблена на основі поділу на три частини її об’єму.

Тип об'ємно-просторової композиції будівлі – площинна, горизонтальна.

Архітектурно-планувальну композицію визначено функціональним призначенням будівлі. Дане рішення поєднує коридорну композицію і зальну (вестибюль, актовий зал, фойє).

Тектоніка будівлі стінова. Ордер як виразник стійково-балкової системи носить в основному декоративний характер. Колони фасаду головного корпусу прикрашені коринфським ордером.

Виразність архітектурного образу будівлі досягається за рахунок застосування в її композиції таких, перерахованих нижче, класичних прийомів.

Членування – необхідний прийом, що дозволяє візуально сприймати об'єкт, що складається як би з декількох самостійних, поєднаних між собою частин; прийом дозволяє уникнути монотонності при значній протяжності об'єкта, знайти гармонійні співвідношення його частин. Членування головного фасаду відповідає функціональному призначенню внутрішнього простору, а для надання будівлі більшої виразності архітектори застосували відомий композиційний прийом вертикального і горизонтального членування фасаду, що відповідає структурної композиції внутрішнього простору (поділ внутрішнього об'єму на окремі приміщення в плані і по поверхах). Так, центральна частина будівлі, де розміщені зальні приміщення, виділена портиком, а частини будівлі симетрич-

но розташовані зліва і справа щодо входу, обмежені ризалітами, створюють ілюзію окремо розташованих об'єктів. По вертикалі на рівні третього поверху стіна розрізана пояском – тягою.

Симетрія – будівля симетрична відносно центральної осі портика.

Пропорційність – в основі системи пропорцій основних елементів будівлі лежить єдина модульна система (ЕМС); деталі класичної архітектури (колонада портика, фронтони, карнизи, пілястри) розроблені на основі модульної системи класичного ордера.

Масштабність – найбільш важливий прийом в композиції фасаду. Монументальності будівлі надають колони ордера (на всю висоту будівлі), які масштабно виділяють центральну частину будівлі з загальної композиції. Ця масштабність посилюється аттиком, який вінчає будівлю. Ритм, метр – прийоми, які мають місце при чергуванні вікон, пілястр, повторюваних одноманітних декоративних деталей.

Контраст – прийом проявляється у відмінності архітектурних рішень окремих елементів: колон портика і декоративних напівколон вікон, ризалітів на рівнях 1-2 поверхів; гладкої округлості стовбурів колон входу і декоративності капітелей ордера; детального промальовування карнизів і фронтонів і лаконічністю прямокутного аттика.

Нюанс – плавний, поступовий перехід від одного елемента до іншого досягається за рахунок застосування пластичних форм класичної архітектури: профільовані деталі карниза в місцях сполучення зі стіною; складний профіль бази колони портика при обпиранні її на стереобат входу і так далі.

Колір – важливий елемент у створенні архітектурного образу будівлі: поєднання світлої гами охристих тонів в обробці будівлі з більш темним кольором декоративних елементів фасаду надають будівлі парадність і святковий пафос.

Для архітектури будівлі навчального корпусу характерні декоративні тенденції, прагнення до пластичного збагачення фасадів та інтер'єрів на основі традиційних класичних форм і прийомів. Поряд з цим ордер набуває тут більш сучасної форми за рахунок спрощення його деталей.

Восьмиколонний портик центрального входу з потужним антаблементом – аттиком залишається суто декоративною системою, надаючи будівлі величезну урочистість

Неокласичні напрямки в архітектурі післявоєнного періоду передбачали використання класичних прийомів не тільки в композиції будівлі і її обробці, але і в оформленні інтер'єрів.

Актовий зал університету (проект 1954 р не реалізований) – архітектурний і композиційний центр будівлі. Він повинен був бути розташований за центральною частиною будівлі. З парадного вестибюля повинні були вести симетрично розташовані відкриті сходи, декоровані класичної форми вазонами та балюстрадою перильних огороджень.

Менш декоративно оформлені інші інтер'єри будівлі. Але звертають на себе увагу деталі стелі кесонного перекриття вестибюля і холів, стельові розетки, карнизи стін, портали дверей аудиторій і залів.

На жаль, нам невідомо ім'я художника, автора проекту художнього оформлення інтер'єрів навчального корпусу, але ми віддаємо данину поваги його творчості і висловлюємо щиру вдячність за залишену в спадок красу.

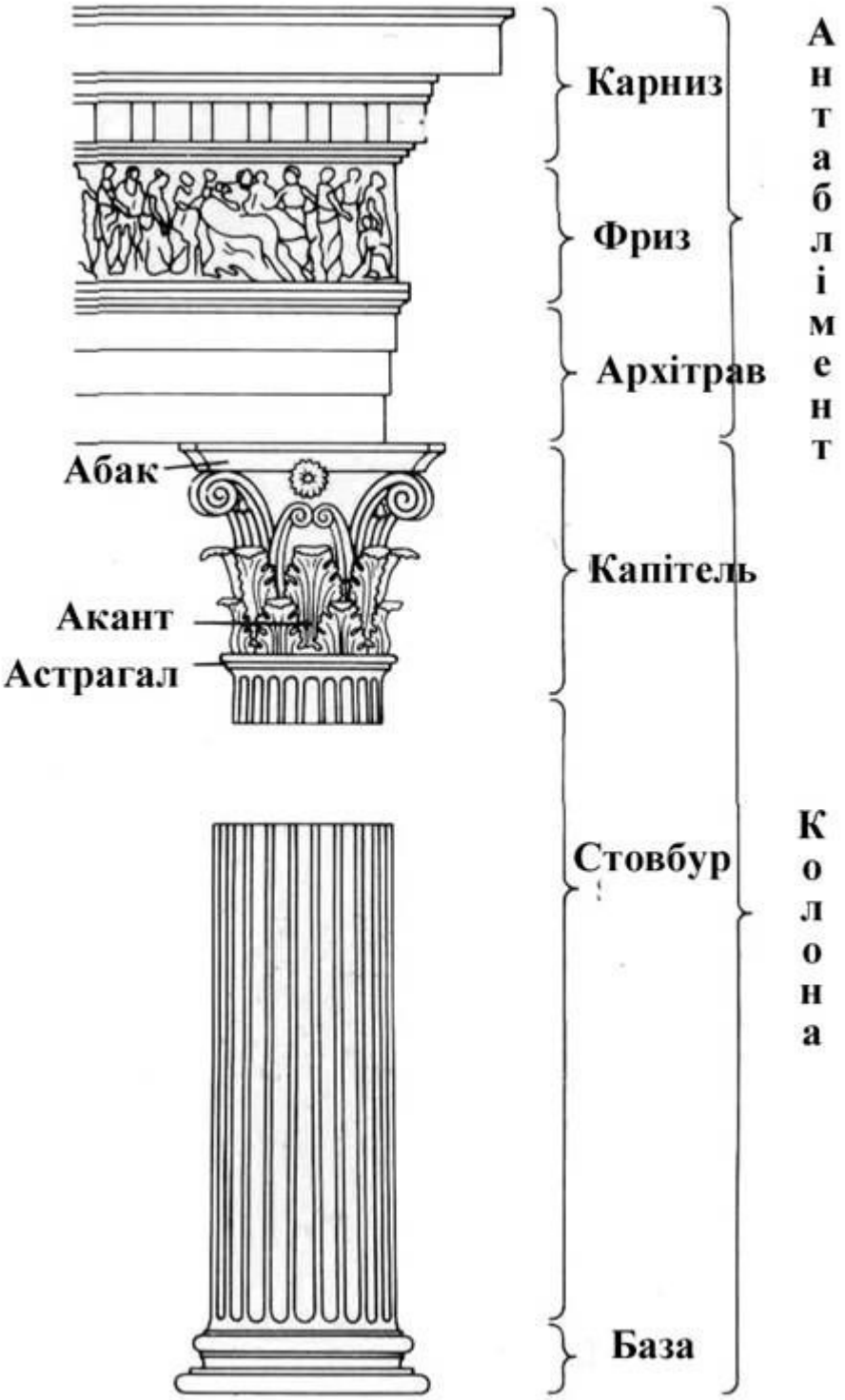

Рисунок 59 - Елементи колони коринфського ордеру

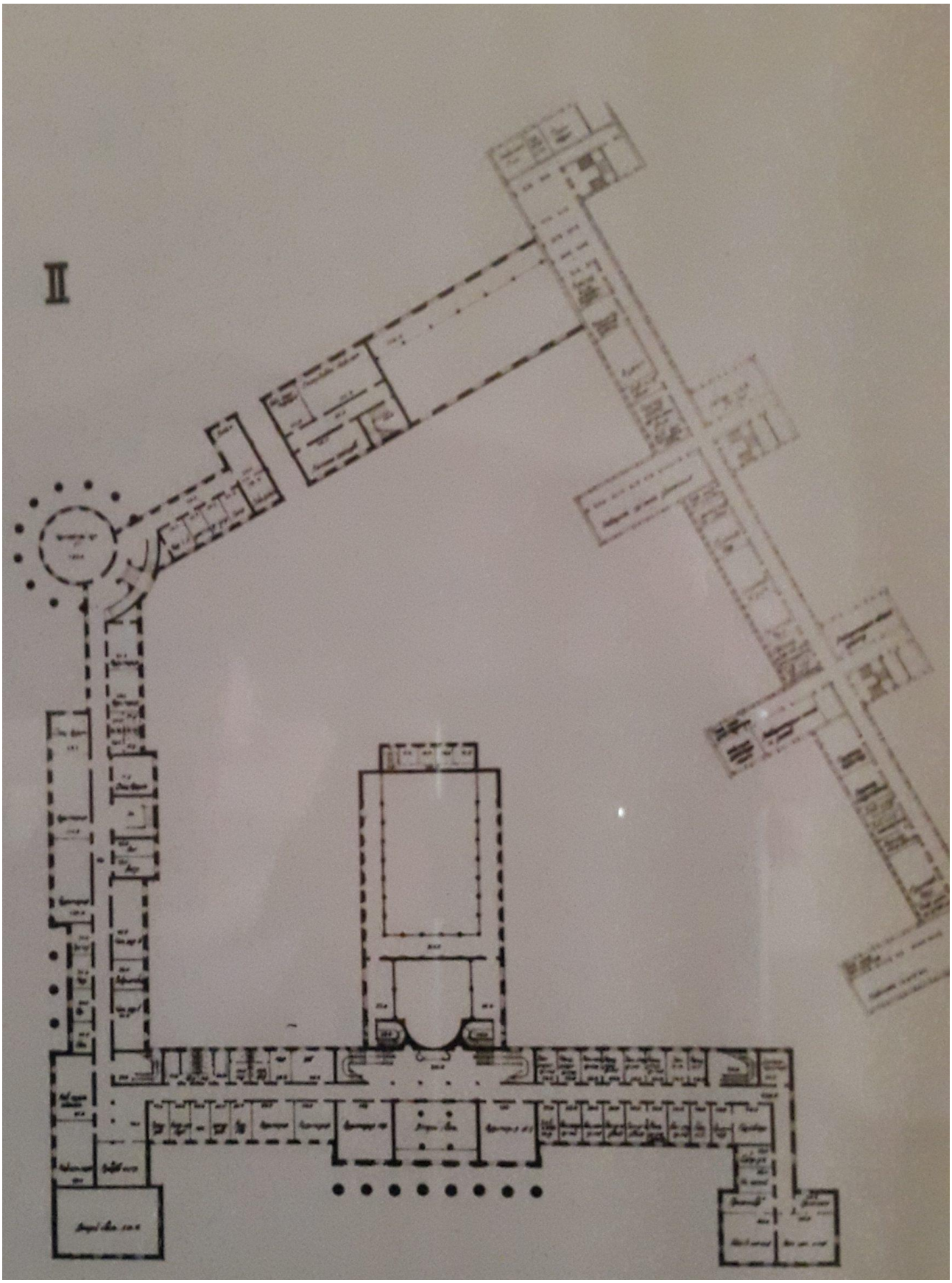

Рисунок 60 - Проект нового корпусу, 1949-50 рр, арх. К. І. Рождєственський (план типового поверху з актовим залом, реалізован частково)

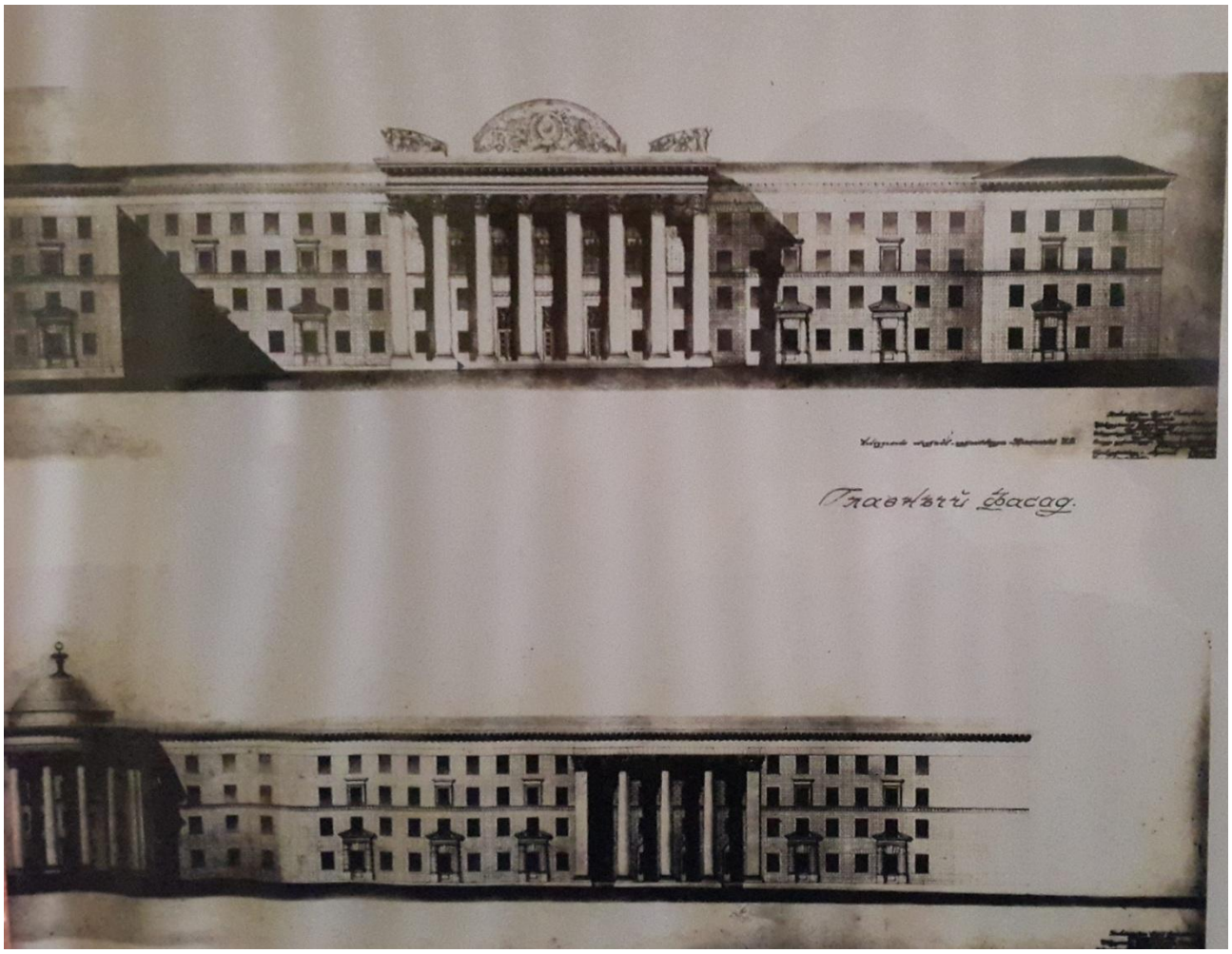

Рисунок 61 - Проект нового корпусу, 1949-50 рр, арх. К. І. Рождєственський

Рисунок 62 - Новий корпус, 1954 р, арх. К. І. Рождєственський (фото з натури)

Рисунок 63 - Перехід із нового корпусу до старого (фото з натури)

Рисунок 64 - Головний фасад нового корпусу (фото з натури)

Рисунок 65 - Боковий фасад нового корпусу (фото з натури)

Рисунок 66 - Напівколони коринфського ордеру на головному фасаді (фото з натури)

Рисунок 67 – Елемент бокового фасаду з використанням тосканського ордеру (фото з натури)

Рисунок 68 - Житловий будинок, 1953 р, арх. К. І. Рождєственський (фото з натури)

Рисунок 69 - Будівля їдальні, 1935 р. (фото з натури)

Рисунок 70 - Гуртожиток №3, 1954-55 рр. (фото з натури)

6. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В сучасних умовах територія ДНУЗТ являє собою особливий історичний ареал, є охоронною зоною історичної забудови.

Цілісність архітектурної композиції грубо порушена при зведенні гуртожитків поверховістю 9 поверхів у 1980-х р. В результаті цієї будівлі гуртожитку №1 і №2 загубилися серед забудови.

Водонапірна башта на даний момент не функціонує. Пропонувалися варіанти її реконструкції з перебудовою під кафе замість бака, проте перспективи реалізації такого проекту через незручності розташування та високої собівартості незначні. Споруда має статус пам'ятника інженерного мистецтва і підлягає реставрації. На даний момент будівля у занедбаному стані, особливий інтерес представляє верхня частина з дерев'яних елементів. Технічне дерев'яних елементів не обстежено, проте через відсутність належного догляду тривалий час ставить під сумнів можливість виконання реставраційних робіт, велика ймовірність заміни верхньої частини споруди нової. Після реконструкції у даній споруді можливо розмістити філію музею історії ДІІТу.

Старий навчальний корпус після війни неодноразово перебудовувався у 1945, 1976 (з будівництвом прибудов) і в 1990 р. Надбудова приміщень 5-го поверху порушило оригінальну ідею композиції.

У 2013 році майстерні ПП «ПІК-А» (ГАП Житников В. В.) і Проектно-конструкторський центр АТЗТ НВО «Созидатель» запропонували свої ескізні проекти будівництва прибудови до старого корпусу з боку проспекту Гагаріна в двох варіантах, попередньо взявши за основу в першому невдалий проект 1939 року, а у другому – 1972 року.

Завданням даного конкурсу був розгляд територіальних можливостей по завершенню зведення корпусу, проект якого так і не був реалізований, але з урахуванням актуальних на сьогоднішній день змін містобудівної ситуації, оптимізації об'ємно-планувальних рішень і функціональних зв'язків у відповідності з завданням на проектування, необхідність встановлення лабораторного обладнання, що має значні розміри і, відповідно, вимагає великий простір, враховуючи вимоги чинних нормативних документів. Важливим фактором є завершення об’ємно-композиційного рішення навчального корпусу, з дотриманням історичного архітектурного стилю. Виходячи з даних проектної документації, в першому варіанті, який запропонований проект на основі напрацювань 1939 року, прямокутний у плані з півциркульним виступом у вигляді ротонди на головному фасаді, з завершенням у вигляді балюстради. Основні пропорції фасадів та об'ємно-планувальна структура витримані в перехідному стилі постконструктивизм. У прибудові згідно з проектом передбачений цех в межах трьох поверхів, навчальні та дослідницькі лабораторії. Другий варіант виконаний на основі проекту 1972 року, прямокутний в плані. Проектом передбачено п'ять поверхів і триповерхова вставка з аркою проїзду. Фасади виконані в стилістиці 1970-х років XX століття. У новій прибудові за завданням замовника будуть розташовані виробничий цех в межах трьох поверхів, два малих конференц-зали, виставкові приміщення, науково-дослідні лабораторії, кабінети, вбиральні і т. д. Порівняння ТЕП кожного з варіантів:

Варіант №1 (на основі проекту 1939 р)

$S_{загальна}$= 1736,6 м2

$S_{корисна}$= 1624,6 м2

$S_{забудови}$= 827 м2

$V_{забудови}$= 11236 м3

Поверховість – 4 поверхи

Варіант №2 (на основі проекту 1972 р)

$S_{загальна}$= 4176,9 м2

$S_{корисна}$= 3710,6 м2

$S_{забудови}$= 1337 м2

$Vз_{абудови}$= 21440 м3

Поверховість – 5 поверхів

Проект на основі розробок 1972 виграє за техніко-економічними показниками, але програє першому варіанту за архітектурною композицією, гублячись у забудові.

З-за проблем експлуатації на будівлі нового корпусу та гуртожитків №1, №2 утворилися деформації в зв’язку з замочуванням ґрунтів, що просідають (лесовидних суглинків). Тому першочерговим завданням є недопущення повільного руйнування пам'яток архітектури та їх реставрація.

Реконструкції також потребує і спортивний комплекс через значний фізичний та моральний знос. Пропонується прибудувати нові зали боротьби та важкої атлетики, а також реконструювати гімнастичну залу та баскетбольну площадку. Прибудови пропонуються на металевому каркасі.

Рисунок 71 - Проект реконструкції житлового будинку по вул. Лазаряна, 9 (ГАП Луценко М. Г., ПКЦ НПО «Созидатель)

Рисунок 72 - Верхня частина водонапірної башти, сучасний стан дерев’яних конструкцій, 2015 р. (фото з натури)

Рисунок 73 - Галерея водонапорної башти, сучасний стан дерев’яних конструкцій, 2015 р. (фото з натури)

Рисунок 74 - Боковий фасад гуртожитку №1, 2015 р. (фото з натури)

Рисунок 75 - Головний фасад гуртожитку №1, 2015 р. (фото з натури)

Рисунок 76 - Дворовий фасад гуртожитку №2, 2015 р. (фото з натури)

Рисунок 77 - Конкурсні проекти прибудов до навчального корпусу
(фото з засідання містобудівної наради)

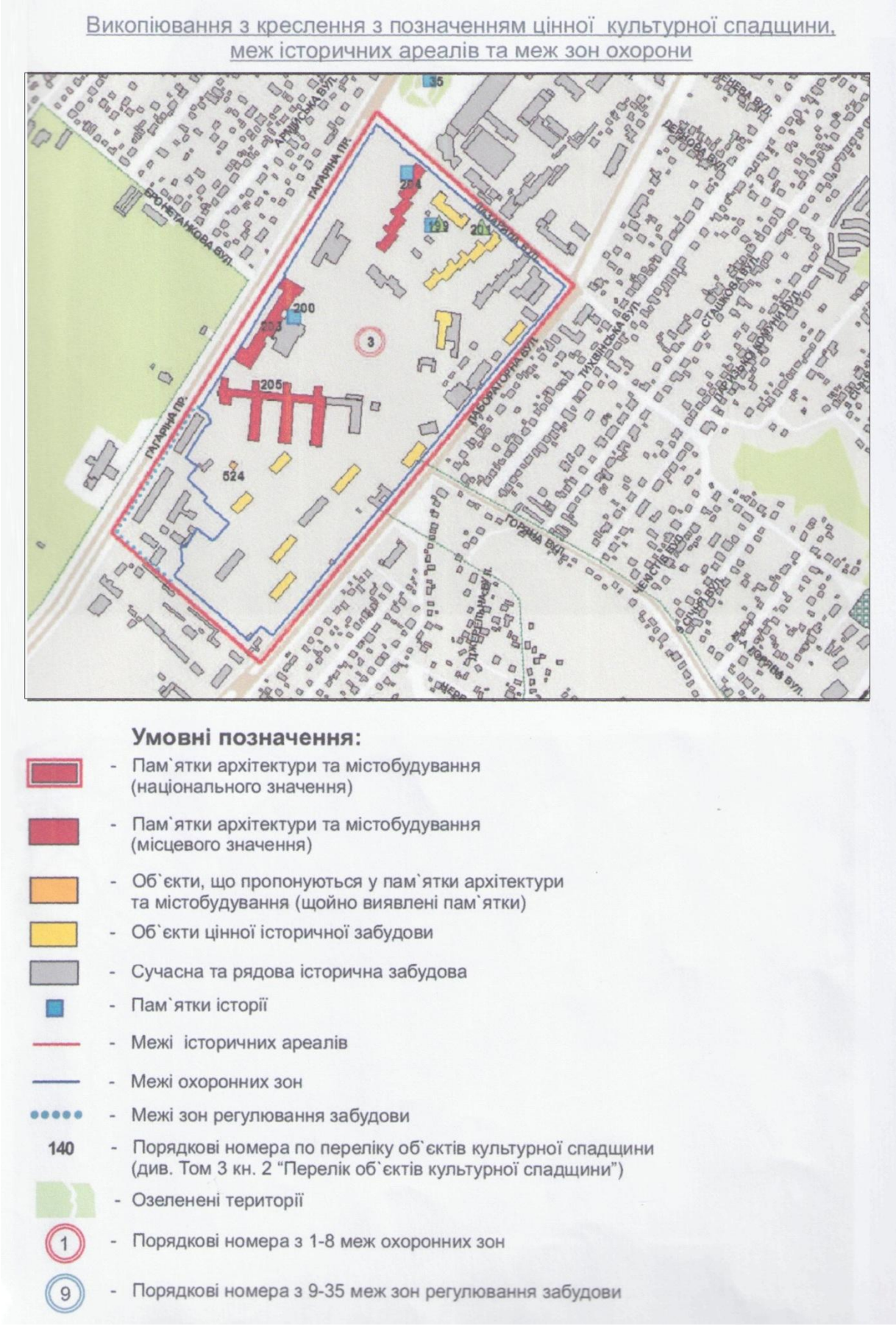

Рисунок 78 - Витяг з креслення з позначенням об'єктів історично цінної забудови та культурної спадщини

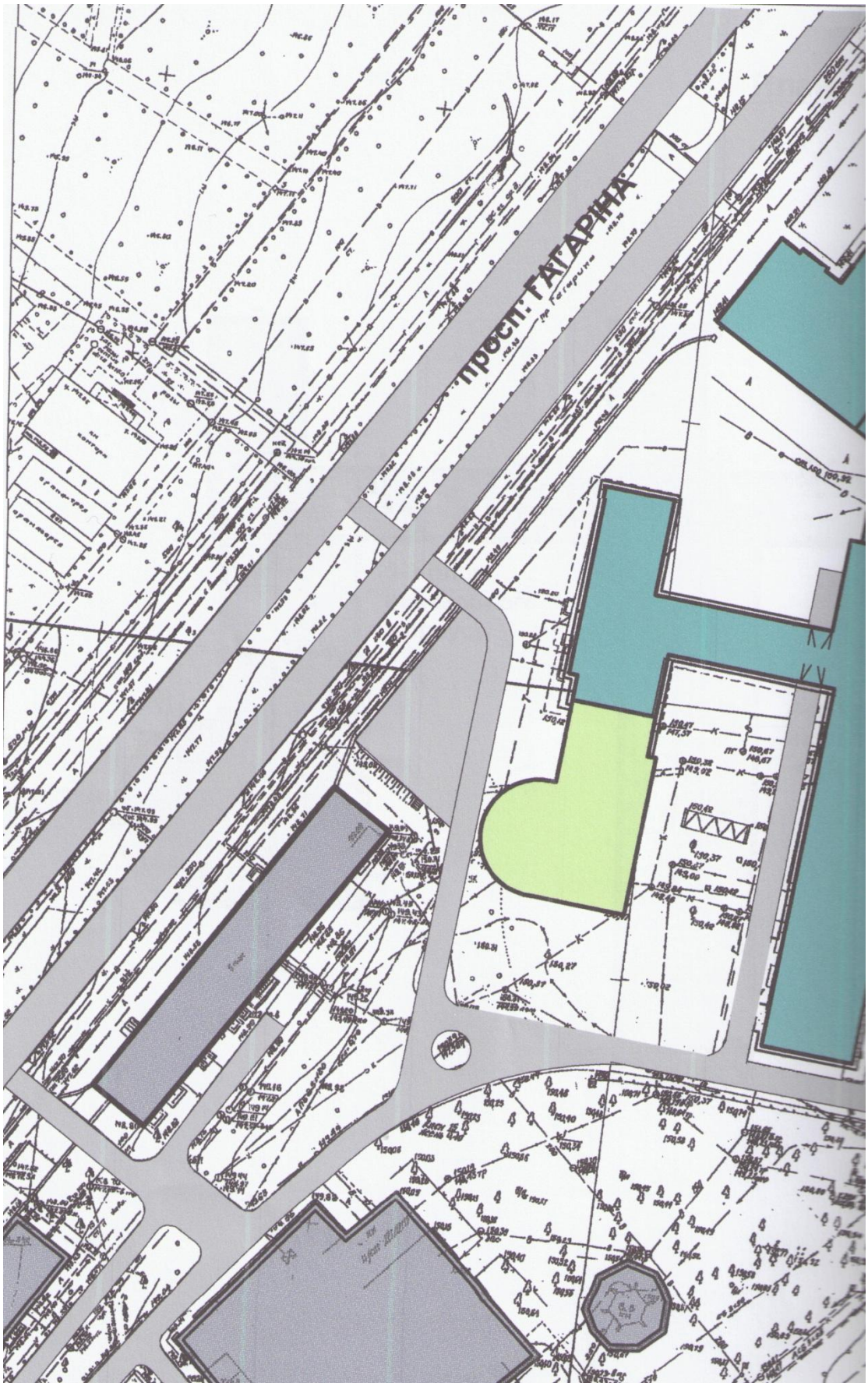

Рисунок 79 - Проект прибудови комплексу навчальних лабораторій (Витяг з генерального плану)

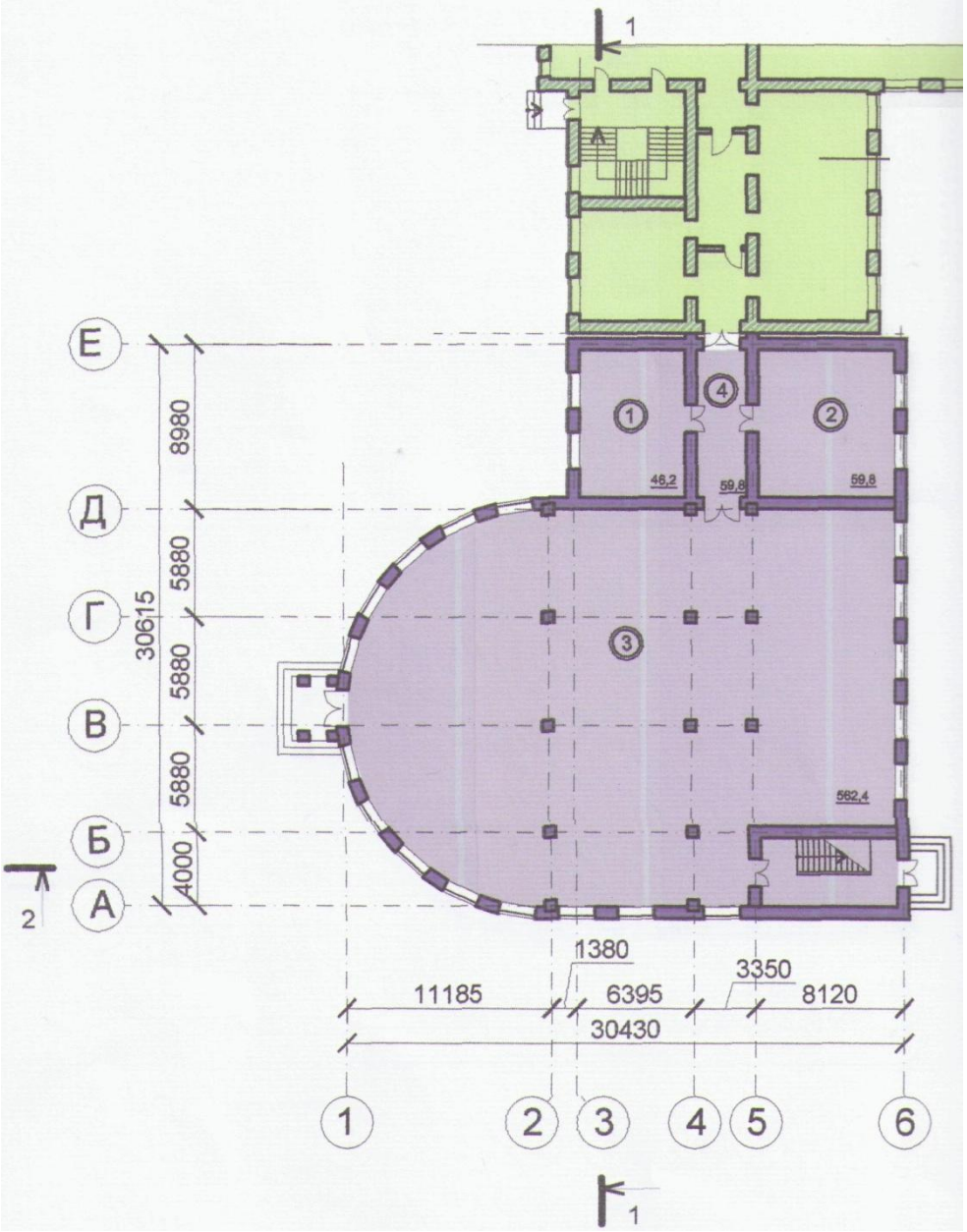

Рисунок 80 - План першого поверху лабораторного корпусу, варіант на основі проекту 1939 р. (витяг з проектної документації)

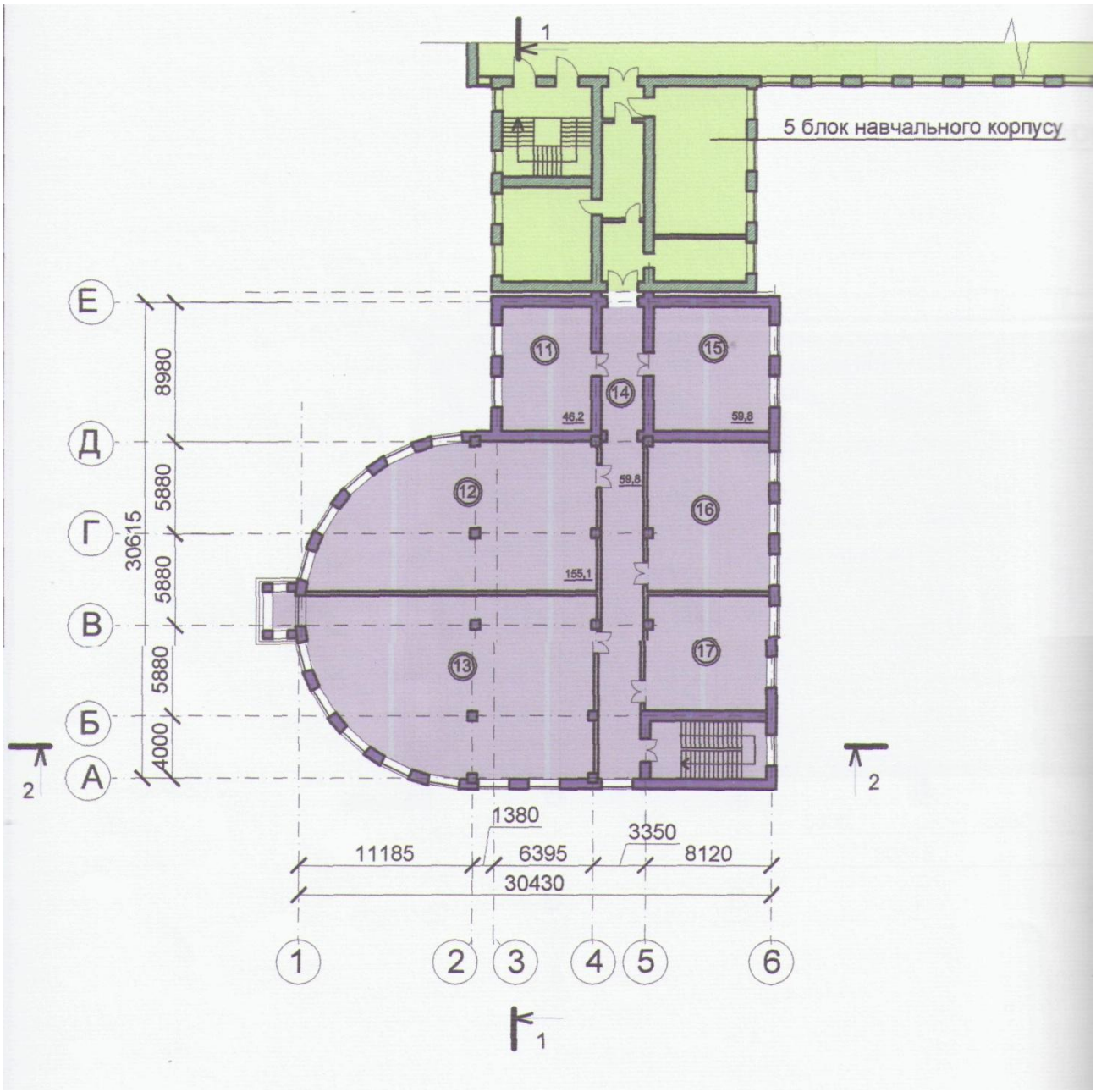

Рисунок 81 - План другого поверху лабораторного корпусу, варіант на основі проекту 1939 р. (витяг з проектної документації)

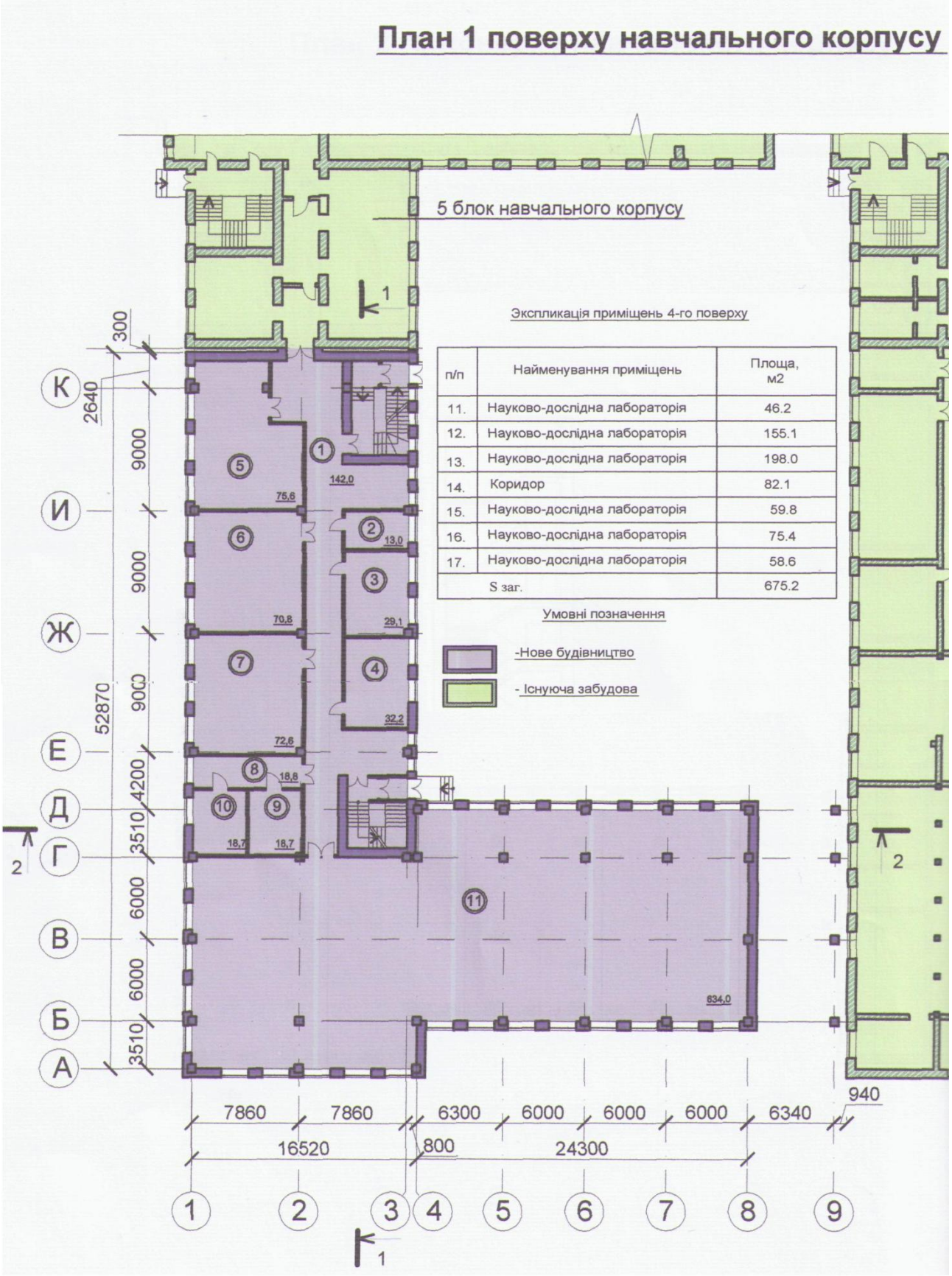

Рисунок 82 - План першого поверху лабораторного корпусу, варіант на основі проекту 1972 р. (витяг з проектної документації)

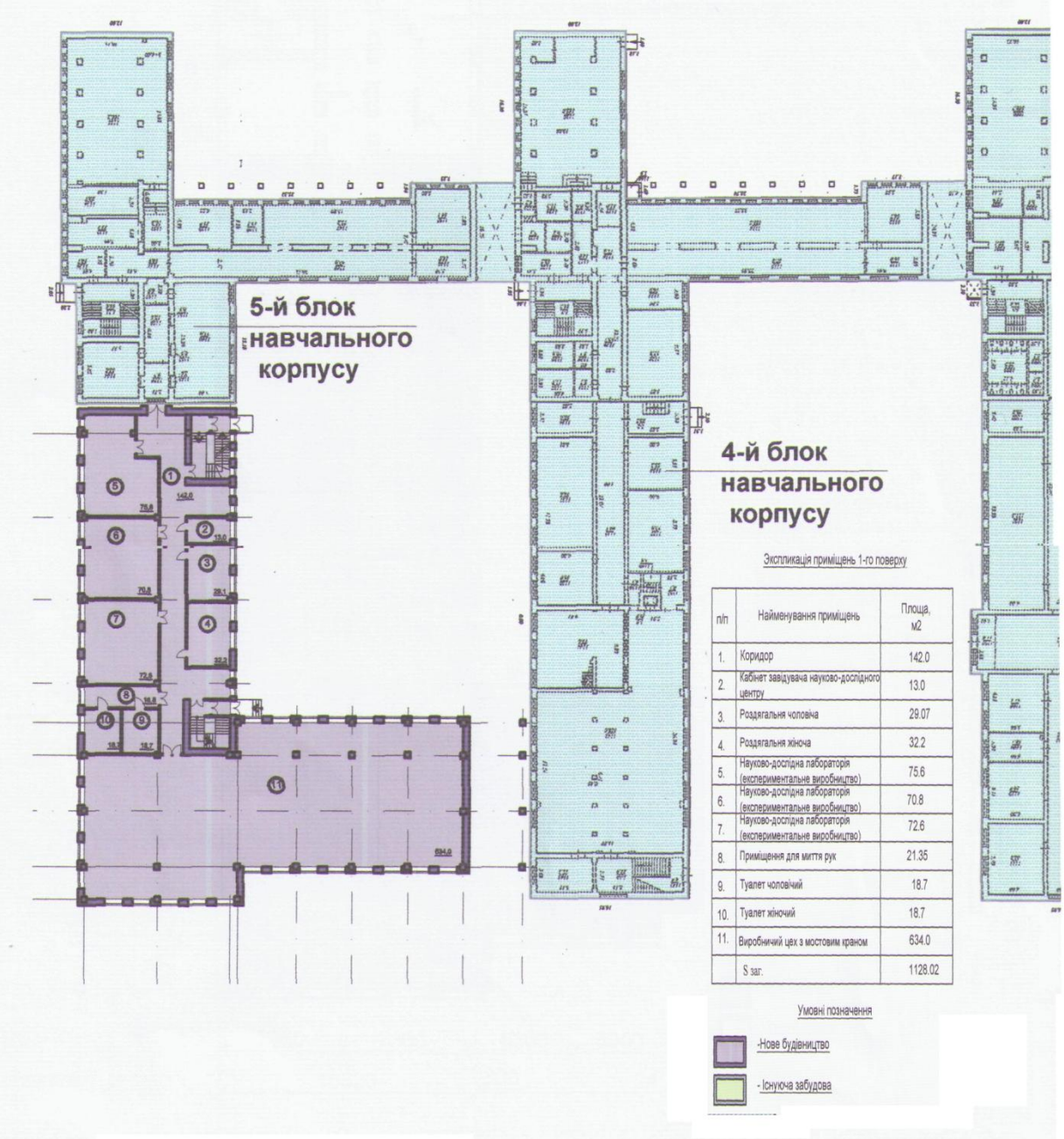

п/п	Найменування приміщень	Площа, м2
1.	Коридор	142.0
2.	Кабінет завідувача науково-дослідного центру	13.0
3.	Роздягальня чоловіча	29.07
4.	Роздягальня жіноча	32.2
5.	Науково-дослідна лабораторія (експериментальне виробництво)	75.6
6.	Науково-дослідна лабораторія (експериментальне виробництво)	70.8
7.	Науково-дослідна лабораторія (експериментальне виробництво)	72.6
8.	Приміщення для миття рук	21.35
9.	Туалет чоловічий	18.7
10.	Туалет жіночий	18.7
11.	Виробничий цех з мостовим краном	634.0
	S заг.	1128.02

Рисунок 83 - План першого поверху лабораторного корпусу, варіант на основі проекту 1972 р. (витяг з проектної документації)

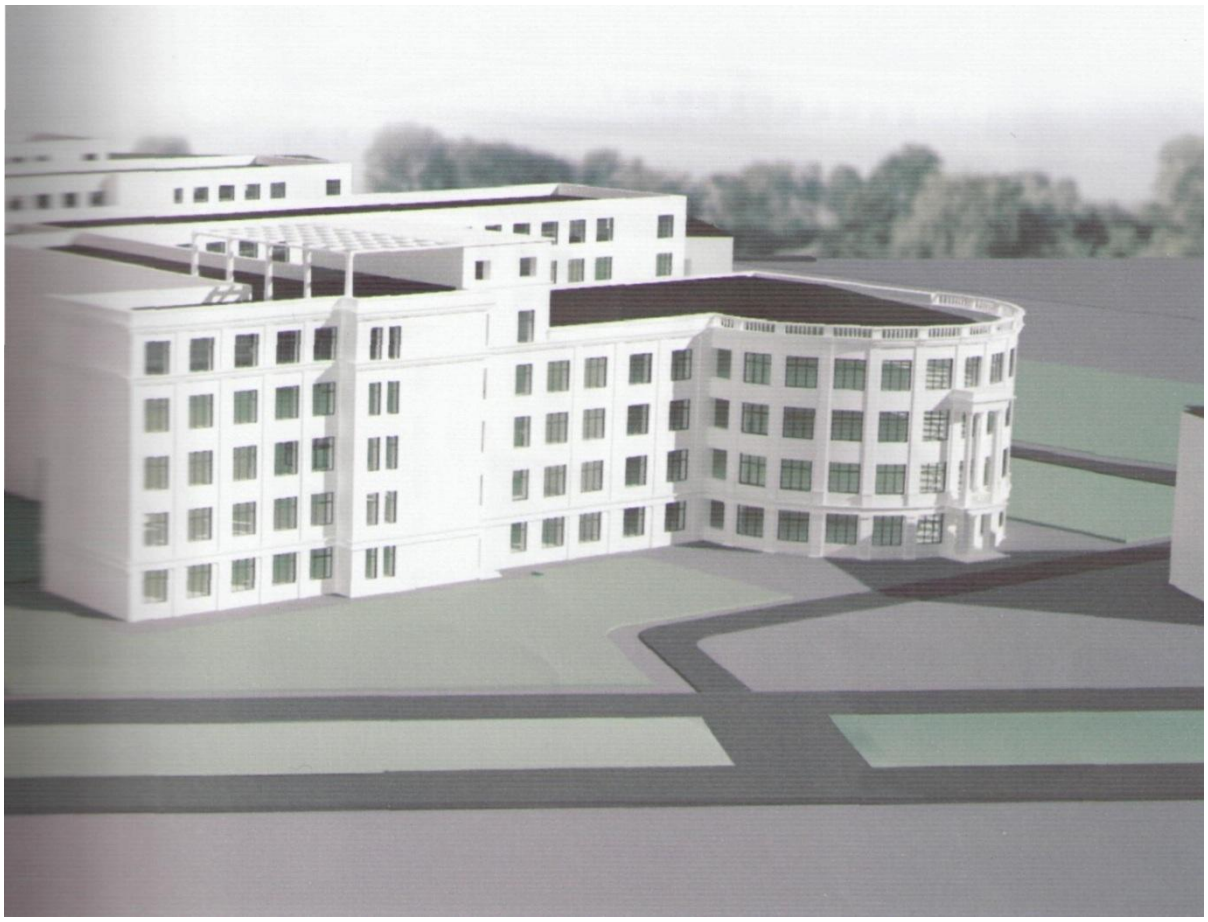

Рисунок 84 - Проект прибудови комплексу навчальних лабораторій на основі проекту 1939 р (перспектива)

Рисунок 85 - Проект прибудови комплексу навчальних лабораторій на основі проекту 1939 р (перспектива)

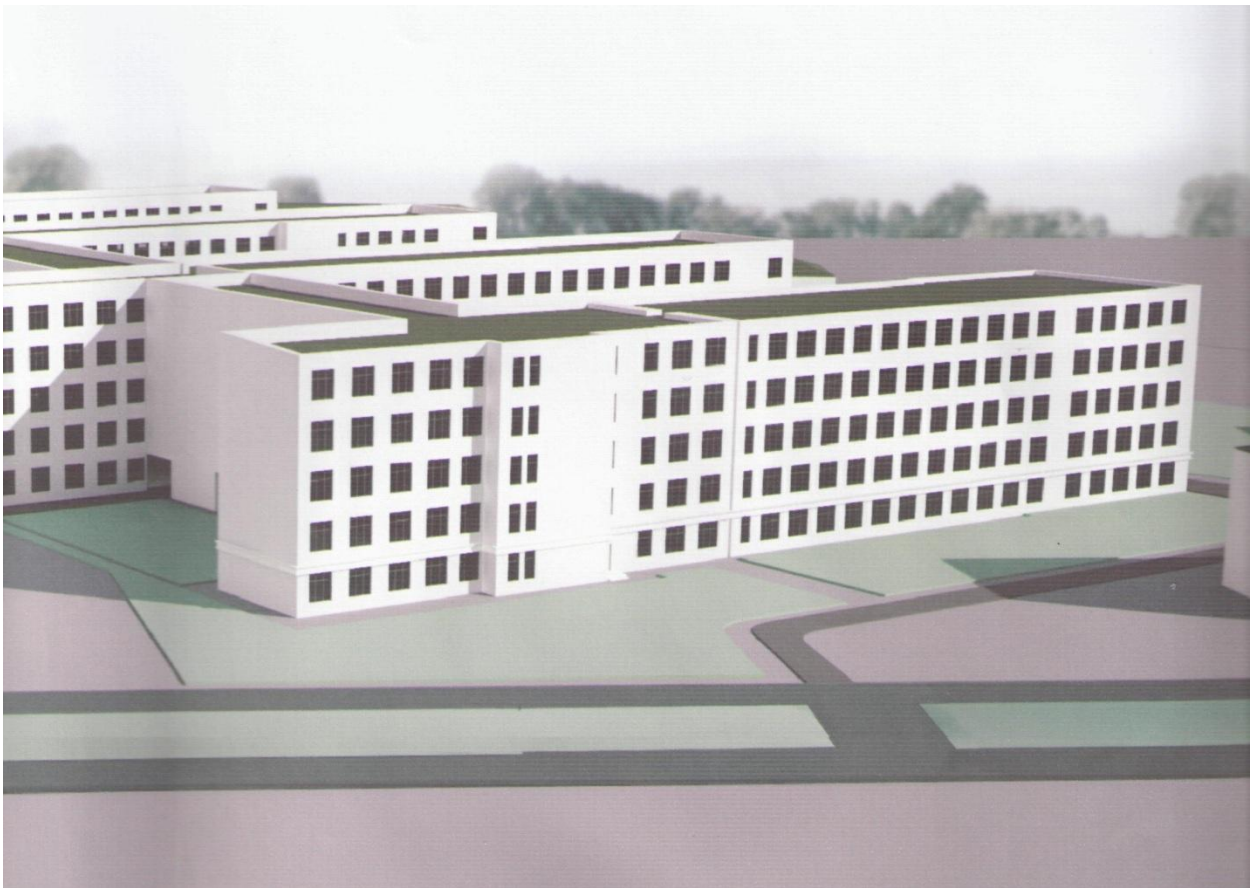

Рисунок 86 - Проект прибудови комплексу навчальних лабораторій на основі проекту 1972 р (перспектива)

ВИСНОВКИ

Комплекс забудови ДІІТ проектувався як архітектурний ансамбль, який представляє функціонально пов'язану сукупність будівель різного призначення (навчальний корпус, гуртожиток, майстерні, житлові будинки, клуб тощо) та прилеглі середовища, наведених до єдності і отримали певне художнє вираження.

Однак ансамбль ДІІТу, задуманий для одноразового будівництва об'єктів у відносно короткий термін, був порушений дисгармонією пізніших споруд і прибудов, виконаних з суто утилітарним підходом. Прибудови до навчального корпусу безликих корпусів і надбудова старого корпусу, яка порушує оригінальну архітектурну композицію, остаточно "розвалили" створений ансамбль. Тепер можна говорити тільки про архітектуру якогось окремого будинку або його "анти-архітектуру".

В роботі використані матеріали Агієнко І.В. по історії ДІІТу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Архитектура гражданских и промышленных зданий: Учеб. для вузов. В 5-ти томах / ЦНИИ теории и истории архитектуры, МИСИ. –. Т. 1. Гуляницкий Н. Ф. История архитектуры. – М.: Стройиздат, 1984. – 334 с.
2. Бартенев И. А., Батажкова В. Н. Очерки истории архитектурных стилей. – М.: Изобразительное искусство, 1983. – 264 с.
3. Гутнов А. Э. Мир архитектуры: Язык архитектуры. – М.: Мол. гвардия, 1985. – 351 с. – (Эврика).
4. Зовут стальные магистрали/ Г.И. Воловник, А.П. Катков, В.С. Купцов и др. – Хабаровск: Хабаровское кн. изд-во, 1989. – 192 с.
5. Кринский Ф. К., Ламцов И. В., Туркус М. А. Элементы архитектурно-пространственой композиции. – М.: Стройиздат, 1968. – 168 с.
6. Михаловский И. Б. Теория классических архитектурных форм. – М.: Изд-во академии архитектуры СССР, 1944. – 270 с.
7. Михаловский И. Б. Архитектурные формы античности. – М.: Изд-во академии архитектуры СССР, 1949. – 248 с.
8. Объемно-пространственная композиция: Учеб. для вузов / А.В. Степанов, В. И. Мальгин, Г. И. Иванова и др. – М.: Стройиздат, 1993. – 256 с.
9. Пилявский В. И., Тиц А. А., Ушаков Ю. С. История русской архитектуры. – Л.: Стройиздат, Ленингр. отд-ние,1984. – 512 с.
10. Раппапорт А. Г., Сомов Г. Ю. Форма в архитектуре: Проблемы теории и методологии/ ВНИИ теории архитектуры и градостроительства. – М.: Стройиздат, 1990. – 344 с.
11. Советская архитектура: Сб. № 19/ СА СССР. – М.: Стройиздат, 1970. – 164 с.
12. Соколов А. М. Основные понятия архитектурного проектирования. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1976. – 192с.
13. Чубарев Ф. Е. Организация внутреннего пространства зданий. – Минск.: Будевэльник, 1989. – 96 с.